

**MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİ İLE
ANADOLU LİSELERİNİN DOKUZUNCU SINIF TÜRK EDEBİYATI
DERSİ ŞİİR İNCELEME YÖNTEMİ KONUSU HEDEFLERİNE ULAŞMA
DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(BAYBURT-MERKEZ ÖRNEĞİ)**

Hülya Kübra GÜRSOY

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EKİM 2015

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren dokuz (9) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Hülya Kübra
Soyadı : GÜRSOY
Bölümü : Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Anadolu Liselerinin Dokuzuncu Sınıf Türk Edebiyatı Dersi Şiir İnceleme Yöntemi Konusu Hedeflerine Ulaşma Düzeylerinin Karşılaştırılması (Bayburt Merkez Örneği)

İngilizce Adı : The Comparative Analysis of Poetry Review Achievement Levels of Ninth Grade Turkish Literature Course Between Anatolian Vocational And Technical High Schools and Anatolian High Schools (Bayburt Central Case)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Hülya Kübra GÜRSOY

Jüri Onay Sayfası

Hülya Kübra GÜRSOY tarafından hazırlanan “Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri ile Anadolu Liselerinin Dokuzuncu Sınıf Türk Edebiyatı Dersi Şiir İnceleme Yöntemi Konusu Hedeflerine Ulaşma Düzeylerinin Karşılaştırılması (Bayburt-Merkez Örneği)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Ortaöğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN)

(Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi, Gazi Üniversitesi) .....

Başkan: (Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN)

(Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi, Gazi Üniversitesi) .....

Üye: (Doç. Dr. Halil ÇELTİK)

(Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi, Gazi Üniversitesi) .....

Üye: (Yrd. Doç. Dr. Ahmet DEMİR)

(Türkçe Eğitimi, Başkent Üniversitesi) .....

Tez Savunma Tarihi: 09/10/2015

Bu tezin Ortaöğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Servet KARABAĞ .....

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Araştırmamın konu seçiminden teslim etme sürecine kadar her aşamasında bana bilgisiyle ve tecrübesiyle yardımcı olan nezaket sahibi danışman hocam Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN' e, kendi doktora tezinin yoğunluğunda bana vakit ayıran arkadaşım Arş. Gör. Şadan ALTINOK' a, yöntemle ilgili sorularıma her zaman cevap veren hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa KALE' ye, araştırma verilerimin toplanmasında bana destek veren başta Bayburt İl Milli Eğitim müdür yardımcısı sayın Mehmet Fatih ULUCA' ya, araştırma yaptığım okulların idarecilerine, öğretmenlerine ve çalışma grubuna katılan öğrencilere teşekkür ederim. Bilgisayarla ilgili konularda eskilerimi tamamlayan sevgili kardeşime ve tez çalışmam boyunca her konuda bana yardımcı olup beni motive eden kıymetli eşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

**MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSELERİ İLE
ANADOLU LİSELERİNİN DOKUZUNCU SINIF TÜRK EDEBİYATI
DERSİ ŞİİR İNCELEME YÖNTEMİ KONUSU HEDEFLERİNE
ULAŞMA DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(BAYBURT-MERKEZ ÖRNEĞİ)**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hülya Kübra GÜRSOY

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Ekim 2015

ÖZ

Araştırmanın amacı mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile Anadolu liselerinin dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersinde şiir inceleme yöntemi konusunun hedeflerine ulaşmalarında, aralarında farklılık olup olmadığını belirlemektir. Araştırmada betimsel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Bayburt il merkezindeki mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile Anadolu liseleridir. Merkezde bulunan tüm mesleki ve teknik Anadolu liseleri ve amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan Bayburt Anadolu Lisesi, Rekabet Kurumu Anadolu Lisesi örneklem olarak belirlenmiştir. Bu okullarda 2014-2015 yılında öğrenim gören 537 dokuzuncu sınıf öğrencisi araştırmaya katılmıştır. Dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersi 2005 yılı öğretim programına göre şiir inceleme yöntemi konusunda 26 tane kazanım bulunmaktadır. Bu kazanımların bilişsel alanla ilgili olması sebebiyle, ölçme aracı bilgi testi şeklinde planlanmıştır. Bilgi testindeki sorular konunun kazanımlarına yönelik hazırlanmıştır. Yıllık ders planında ilgili konunun bitimini takiben veriler toplanmıştır. Toplanan veriler grafiklere aktarılarak çıkan sonuçlar yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda Anadolu liselerinin konu ile ilgili bütün kazanımlara ulaşmada mesleki ve teknik Anadolu liselerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin başarı profili ile şiir inceleme yöntemi konusunda hedeflenen kazanımların örtüşmediği sonucuna varılmıştır. Araştırmanın sonunda ortaya çıkan sonuçlara dayanarak araştırmacı tarafından sunulan önerilere yer verilmiştir.

Bilim Kodu : 101.6.034
Anahtar Kelimeler : Şiir inceleme yöntemi, Anadolu lisesi, mesleki ve teknik Anadolu lisesi
Sayfa Adedi : 91
Danışman : Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN

**THE COMPARATIVE ANALYSIS OF POETRY REVIEW
ACHIEVEMENT LEVELS OF NINTH GRADE TURKISH
LITERATURE COURSE BETWEEN ANATOLIAN VOCATIONAL
AND TECHNICAL HIGH SCHOOLS AND ANATOLIAN HIGH
SCHOOLS**

(BAYBURT CENTRAL CASE)

(M.Sc. Thesis)

Hülya Kübra GÜRSOY

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

October 2015

ABSTRACT

The aim of this study is to identify the differences of achieving the goals of the poetry analysis in the 9th grades of Turkish literature courses in the Anatolian Vocational and Technical High Schools and Anatolian High Schools. In the study, a survey model, one of the descriptive research methods, was used. The population of the research is the Anatolian Vocational and Technical High Schools and Anatolian High Schools in Bayburt. In addition to Bayburt Anatolian High School and Rekabet Kurumu Anatolian High School, which were selected through purposive sampling, all the Vocational and Technical High schools in the center of Bayburt were used as samples. 537 9th grade students having education in these schools in 2014-2015 participated in the study. The curriculum of 9th grades Turkish Literature in the year 2005, 26 achievements have been found in terms of poetry analysis method. As these achievements are related to cognitive domain, information test was planned as the evaluation instrument. The questions were prepared aiming the achievements of the subject. Data were gathered from the completion of the related subject in the yearly plan. The data were transformed into graphics and results were interpreted. The research results showed that Anatolian High Schools were more successful in obtaining the achievements than Anatolian Vocational and Technical High Schools. The success profile of the students of Anatolian Vocational and Technical High Schools and the targeted achievements of poetry analysis methods are not coincided with. At the end of the study, the suggestions were proposed by the researcher on the basis of the results.

Science : 101.6.034
KeyWords : The method of poetry analysis, Anatolian High School,
Vocational and Technical Anatolian High School.
Page : 91
Supervisor : Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	v
ABSTRACT.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırma Soruları.....	3
Araştırma Önemi	4
Sınırlılıklar.....	5
Varsayımlar	5
Tanımlar	5
BÖLÜM II	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
Edebiyat- Edebiyat Eğitimi ve Öğretimi	7
Türk Edebiyatı Dersi 2005 Yılı Öğretim Programı	9
Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler (Şiir)	12
Şiir İnceleme Yöntemi.....	14
Şiir ve Zihniyet	14
Şiirde Yapı	15
<i>Nazım Birimi</i>	15
<i>Nazım Şekilleri</i>	15
Şiirde Tema	16
Şiir Dili	16

Şiirde Âhenk	18
<i>Vurgu ve Tonlama</i>	18
<i>Ölçü (Vezin)</i>	19
<i>Kafiye (Uyak) ve Redif</i>	19
<i>Aliterasyon ve Asonans</i>	19
Şiirde Gerçeklik ve Anlam	20
Şiir ve Gelenek	21
Şiir ve Yorum.....	21
Metin ve Şair	22
BÖLÜM III	23
YÖNTEM	23
Araştırmanın Modeli	23
Evren ve Örneklem	23
Ölçme Araçları.....	25
Verilerin Toplanması.....	25
Verilerin Analizi.....	26
BÖLÜM IV	27
BULGULAR ve YORUM	27
Öğrencilere Yöneltilen Öncüllerin, Başarı Puanı ile Karşılaştırılmasına İlişkin	
Bulgular ve Yorum	27
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	37
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	38
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	45
Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	51
Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	60
Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	63
Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	66
Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	67
Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	70

BÖLÜM V	73
SONUÇ VE ÖNERİLER	73
Sonuç	73
Öneriler	77
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenleri İçin Öneriler	77
Milli Eğitim Bakanlığı'na Öneriler	80
Öğrencilere Yönelik Öneriler.....	81
KAYNAKLAR	83
EKLER.....	86
EK 1. Tez Çalışma İzin Belgesi.....	86
EK 2. Bilgi Testi	88
EK 3. Giriş Yazısı Ve Öncüller	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Anket Katılımcı Genel Bilgisi	24
Tablo 2. Türk Edebiyatı Dersini Seven ve Sevmeyen Öğrencilerin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması	27
Tablo 3. Öğrencilerin Şiire İlgi düzeyleri ile Başarılarının Karşılaştırılması	29
Tablo 4. Öğrencilerin Derse Çalıştıkları Kaynaklarla Başarı Puanlarının Karşılaştırılması	31
Tablo 5. Öğrencilerin Dönem Sonunda Aldıkları Puanla, Başarı Puanlarının Karşılaştırılması	33
Tablo 6. Öğrencilerin Liseden Sonraki Hedefleri ile Başarı Puanlarının Karşılaştırılması	35
Tablo 7. Öğrencilerin, Kazanım 1'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	37
Tablo 8. Şiirde Yapı Konusunda 'Nazım Birimi' Bulmaya Yönelik Veriler	39
Tablo 9. Şiirde Yapı Konusunda 'Kafiye Şeması' Bulmaya Yönelik Veriler	40
Tablo 10. Şiirde Yapı Konusunda 'Kafiye' Bulmaya Yönelik Veriler	41
Tablo 11. Şiirde Yapı Konusunda 'Redif' Bulmaya Yönelik Veriler	42
Tablo 12. Şiirde Yapı Konusunda 'Nazım Şekli' Bulmaya Yönelik Veriler	44
Tablo 13. Öğrencilerin Kazanım 4'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	46
Tablo 14. Öğrencilerin, Kazanım 5'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	47
Tablo 15. Öğrencilerin, Kazanım 6'ya Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	48
Tablo 16. Öğrencilerin, Kazanım 7'ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	50
Tablo 17. Öğrencilerin, Kazanım 8'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	51
Tablo 18. Öğrencilerin, Kazanım 9'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	52
Tablo 19. Öğrencilerin, Kazanım 10'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	54
Tablo 20. Kişileştirme Sanatına İlişkin Veriler	55

Tablo 21. Tenasüp Sanatına İlişkin Veriler	56
Tablo 22. Telmih Sanatına Yönelik Veriler	57
Tablo 23. Hüsn ü Talil Sanatına Yönelik Veriler	58
Tablo 24. Benzetme Sanatına İlişkin Veriler	59
Tablo 25. Öğrencilerin Kazanım 14'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	61
Tablo 26. Öğrencilerin Kazanım 15- 16- 17' ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	62
Tablo 27. Öğrencilerin Kazanım 18'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	64
Tablo 28. Öğrencilerin Kazanım 19'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	65
Tablo 29. Öğrencilerin, Şiirde Gelenek Konusunun Kazanımlarına Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	66
Tablo 30. Öğrencilerin, Kazanım 24' e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	68
Tablo 31. Öğrencilerin, Kazanım 25'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	69
Tablo 32. Öğrencilerin Kazanım 26'ya Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Anket Katılımcı Genel Bilgisi	24
Şekil 2. Türk Edebiyatı Dersini Seven ve Sevmeyen Öğrencilerin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması	28
Şekil 3. Öğrencilerin Şiire İlgi düzeyleri ile Başarılarının Karşılaştırılması	30
Şekil 4. Öğrencilerin Derse Çalıştıkları Kaynaklarla Başarı Puanlarının Karşılaştırılması	32
Şekil 5. Öğrencilerin Dönem Sonunda Aldıkları Puanla, Başarı Puanlarının Karşılaştırılması	34
Şekil 6. Öğrencilerin Liseden Sonraki Hedefleri ile Başarı Puanlarının Karşılaştırılması	36
Şekil 7. Öğrencilerin, Kazanım 1'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	38
Şekil 8. Şiirde Yapı Konusunda 'Nazım Birimi' Bulmaya Yönelik Veriler	39
Şekil 9. Şiirde Yapı Konusunda 'Kafiye Şeması' Bulmaya Yönelik Veriler	40
Şekil 10. Şiirde Yapı Konusunda 'Kafiye' Bulmaya Yönelik Veriler	41
Şekil 11. Şiirde Yapı Konusunda 'Redif' Bulmaya Yönelik Veriler	43
Şekil 12. Şiirde Yapı Konusunda 'Nazım Şekli' Bulmaya Yönelik Veriler.....	44
Şekil 13. Öğrencilerin Kazanım 4'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	46
Şekil 14. Öğrencilerin, Kazanım 5'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	48
Şekil 15. Öğrencilerin, Kazanım 6'ya Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	49
Şekil 16. Öğrencilerin, Kazanım 7'ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	50
Şekil 17. Öğrencilerin, Kazanım 8'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	52
Şekil 18. Öğrencilerin, Kazanım 9'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	53
Şekil 19. Öğrencilerin, Kazanım 10'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	54
Şekil 20. Kişileştirme Sanatına İlişkin Veriler	55

Şekil 21. Tenasüp Sanatına İlişkin Veriler	56
Şekil 22. Telmih Sanatına Yönelik Veriler	57
Şekil 23. Hüsn ü Talil Sanatına Yönelik Veriler	58
Şekil 24. Benzetme Sanatına İlişkin Veriler	59
Şekil 25. Öğrencilerin Kazanım 14'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	61
Şekil 26. Öğrencilerin Kazanım 15- 16- 17' ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	63
Şekil 27. Öğrencilerin Kazanım 18'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	64
Şekil 28. Öğrencilerin Kazanım 19'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	65
Şekil 29. Öğrencilerin, Şiirde Gelenek Konusunun Kazanımlarına Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	67
Şekil 30. Öğrencilerin, Kazanım 24' e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	68
Şekil 31. Öğrencilerin, Kazanım 25'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	70
Şekil 32. Öğrencilerin Kazanım 26'ya Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler	72

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

UBP	Uygulamadaki Başarı Puanı
TDK	Türk Dil Kurumu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
s	Sayfa
çev	Çeviren

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu

Güzel sanatların bir dalı olan edebiyat, Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın; bir bilim kolunun türlü konuları üzerine yazılmış yazı ve eserlerin hepsi, literatür şeklinde tanımlanmaktadır.

Edebiyatın malzemesi dildir. Wellek ve Warren (1983, s. 123)'in belirttiği üzere “Edebiyat, vasıta olarak sosyal bir özellik taşıyan dili kullandığı için sosyal bir müessesedir.” Edebiyatın sosyal bir müessese olması toplumla ve eğitimle de ilişki içerisinde olması durumunu ortaya çıkarır.

İnsan hayatında vazgeçilmez olduğu ifade edilen edebiyat, eğitimle de ilişkilidir. Edebiyat ve eğitim, insanla ve insan topluluklarıyla ilgilenip uğraşma bakımından birbirini tamamlayan, birbiriyle yakın ilişkisi olan iki alandır. Çünkü Kavcar (1999, s. 2)'ın belirttiği üzere “Edebiyatın da eğitimin de konusu insandır. İnsanoğlunun yaşam serüveni iki alanın da ortak noktasıdır.”

Taşdelen (2006, s. 51)'in belirttiği üzere “Edebiyat eğitiminden anlaşılması gereken, bazı temel edebiyat bilgilerinin kazandırılması yanında, öğrenciyi özgün edebiyat metinleriyle tanıştırmak, bu şekilde öğrencide edebiyat sevgisinin ve zevkinin uyanmasını sağlamak, bunu gündelik yaşam içinde dönüştürüp yaratıcı nitelik kazandırabilmektir.”

Ülkemizde edebiyat öğretimi, ortaöğretimle birlikte başlar. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2011, s. 4) tarafından hazırlanan programlar, sınıflar bazında uygulamaya konulur. Çeşitli dönemlerde değişiklikler ve yenilikler yapılan edebiyat programı en son 2005 yılında yeniden düzenlenmiştir. Düzenlenen programda, programın yapısı; “metinleri inceleme, çözümleme, değerlendirme ve yorumlamanın nasıl gerçekleşeceğini konu alan dokuzuncu

sınıfa ait ünite ve kazanımlardan sonra; başlangıçtan günümüze Türk edebiyatı metinleri, yaşanan medeniyet daireleri, dönemlere hâkim zevk ve anlayış dikkate alınarak üç sınıfa ayrılmıştır.

Türk edebiyatı öğretim programında üniteler “metot ve bilgi veren” ve “bir dönemin edebî metinlerini inceleyen, değerlendiren ve yorumlayan” üniteler olarak ikiye ayrılmıştır. Dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı programındaki üniteler edebî metinlerin incelenmesinde metot ve bilgi veren ünitelerdir. MEB (2011, s. 4)’in belirttiği üzere “Dokuzuncu sınıfta kazanılan bu bilgiler ve öğrenilen metot sayesinde on, on bir ve on ikinci sınıflarda karşılaşılan metinler incelenip değerlendirilmektedir.” Bu ifadelerden dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersinin sonraki aşamalar için bir temel niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır.

Türk milli eğitim sisteminde, yükseköğrenim kurumlarına geçişin son basamağı ortaöğretim kurumlarıdır. Bu kurumlar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yönetmelikle düzenlenmiştir. Bu yönetmeliğe göre dokuz farklı ortaöğretim kurumu bulunmaktadır. Bunlar fen liseleri, sosyal bilimler liseleri, Anadolu liseleri, güzel sanatlar liseleri, spor liseleri, Anadolu imam hatip liseleri, mesleki ve teknik Anadolu liseleri, mesleki ve teknik eğitim merkezleri ve çok programlı Anadolu liseleridir.

MEB tarafından yayınlanan sayısal verilere göre 2013-2014 eğitim öğretim yılında ortaöğretim kurumlarında toplam 5 420 178 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin okul türlerine göre dağılımına bakıldığında toplam öğrenci sayısının Anadolu liseleri % 24’ünü, mesleki ve teknik Anadolu liseleri % 46’sını oluşturmaktadır. Dolayısıyla yapılan bu çalışma ile ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören toplam öğrenci sayısının büyük bir bölümünü (% 70) ilgilendiren bir konu üzerinde durulmuş olmaktadır.

Bu araştırmada mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile Anadolu liselerinin dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersinin şiir inceleme yöntemi konusu hedeflerine ulaşma düzeyleri tespit edilerek aralarında karşılaştırma yapılmıştır. Yapılan tespitler sonucunda hedeflere ulaşmada karşılaşılan problemlere göre çözüm önerileri getirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile Anadolu liselerinde dokuzuncu sınıfta Türk edebiyatı dersinde belirlenen konudaki kazanımlara ne ölçüde ulaşıldığını tespit etmek

amaçlanmıştır. Ortaöğretim on, on bir ve on ikinci sınıflarında öğretim programı içinde şiir konusunun geniş bir yere sahip olduğunu belirtip lisans yerleştirme sınavında konuyla ilgili soruları da vurgulayarak hedeflere ulaştırılamayan öğrenciler için yapılması gerekenleri dile getirmek amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

Araştırmamızda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden - Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde zihniyet” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?
2. Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden - Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde yapı” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?
3. Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden - Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde tema” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?
4. Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden - Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiir dili” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?
5. Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden - Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde âhenk” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?
6. Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden - Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde gerçeklik ve anlam” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?
7. Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden- Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde gelenek” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?
8. Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden - Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde yorum” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?
9. Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden - Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Metin ve şair” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?

Araştırmanın Önemi

Dokuzuncu sınıf, öğrencilerin ilköğretimden ortaöğretime geçtiği ilk aşamadır. Bu aşamada diğer derslerde olduğu gibi Türk edebiyatı dersinde de işlenen konular diğer aşamalar için temel konu olma niteliğini taşımaktadır. On, on bir ve on ikinci sınıflarda Türk edebiyatının farklı dönemlerine ait metinler dokuzuncu sınıfta kazandırılan metot ve anlayışla incelenmektedir.

Türk Edebiyatı öğretim programında bireylere “estetik zevk kazandırmak” kazanımı üzerinde sıklıkla durulmuştur. Bu edebi zevkin içerisinde şiir öğretimi önemli bir yere sahiptir. Aytaş (2006, s. 264)’ın belirttiği üzere “Ümitler, hayaller, aşklar hep şiirle ifade edilir. Şiirin gücünü fark eden bir öğrenci, hayallerini zenginleştirebilmeyi ve karşısındakini etkileyebilmeyi öğrenmiş olur.” Ancak öğrencilerin birçok sebepten ötürü şiirle ilgilenmedikleri, şiirle ilgili kavramları öğrenmede birtakım zorluklar yaşadıkları bilinen bir gerçektir. Bu sebeple dokuzuncu sınıf Türk Edebiyatı dersi şiir inceleme yöntemi konusunun kazanımlarına ulaşma düzeylerinin incelenmesi araştırmamızı önemli kılacaktır.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan Lisans Yerleştirme Sınavı, ortaöğretim öğrencilerinin, yükseköğretime geçtiği bir basamaktır. Bu sınavda Türk Edebiyatı dersinden 56 soru sorulmaktadır. Soruların konu dağılımına bakıldığında ‘şiir bilgisi’ konusundan her yıl ortalama sekiz soru geldiği görülmektedir. Soruların % 14’ünün şiir bilgisi ile alakalı olduğu göz önünde bulundurulduğunda araştırmanın bu açıdan da önemli olduğu görülecektir.

Milli Eğitim Bakanlığı ortaöğretim kurumları yönetmeliği ikinci bölüm 6. maddesinde okul türleri belirtilmektedir. Bu okullar içerisinde yer alan mesleki ve teknik Anadolu liseleri, mesleki bilgilerin verildiği kurumlardır. Çeşitli sebeplerden dolayı bu okullarda genel kültür derslerinde, yani Türk edebiyatı, matematik, tarih, coğrafya, fizik, kimya... gibi mesleki derslerin dışında kalan derslerde, istenen başarı düzeyinin yakalanamadığı bilinmektedir. Bu doğrultuda dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersinde şiir inceleme yöntemi konusunda mesleki ve teknik Anadolu liselerinin seviyesi araştırılarak Anadolu liseleri ile karşılaştırma yapılmıştır. Karşılaştırma sonucu okullar arasında çıkan farklılıklar durumun daha net anlaşılmasını sağlayarak araştırmayı değerli kılacaktır.

Sınırlılıklar

Araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılı içerisinde Bayburt ili merkezinde bulunan tüm mesleki ve teknik Anadolu liselerinin dokuzuncu sınıf öğrencileri ile Bayburt Anadolu Lisesi ve Rekabet Kurumu Anadolu Lisesi dokuzuncu sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

Bu çalışma, dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersi (II. ünite) coşku ve heyecanı dile getiren metinler (şiir) bölümünde yer alan şiir inceleme yöntemi konusu, alt başlıkları ve bu konuların kazanımları ile sınırlıdır.

Varsayımlar

Araştırmada kullanılan örneklemin evreni temsil eder nitelikte olduğu kabul edilmiştir. Dokuzuncu sınıf öğrencilerine uygulanan veri toplama aracının geçerli ve güvenilir olduğu ve katılımcıların verdikleri cevapların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

Tanımlar

Edebiyat: TDK (<http://www.tdk.gov.tr>)’ya göre “Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatıdır.”

Coşku ve heyecanı dile getiren metinler (Şiir): TDK (<http://www.tdk.gov.tr>)’ya göre “Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimidir.”

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi: Türk eğitim sisteminin genel amaçlarına uygun, öğrencileri meslek hayatına, yükseköğretim kurumuna hazırlayan dört yıllık eğitim kurumlarıdır.

Hedef: Ertürk (1972, s. 26)’ün belirttiği üzere “Bir öğrencinin, planlanmış ve tertiplenmiş yaşantılar sayesinde kazanması kararlaştırılan ve davranış değişikliği veya davranış olarak ifade edilmeye elverişli olan bir özelliktir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Edebiyat - Edebiyat Eğitimi ve Öğretimi

Duyguların ve düşüncelerin, sözlü ya da yazılı olarak etkili ve güzel bir biçimde dile getirilmesi sanatına edebiyat denir. Güzel sanatların bir dalı olan edebiyat, insanlığın ilk dönemlerinden beri varlığını sürdürmektedir. İnsanların ve toplumun hayatını yansıtarak duygu, düşünce ve hayallerini etkili bir şekilde dile getirmektedir.

Edebiyat toplumsal bir kurum olduğu için toplumun yapısında meydana gelen değişimlere bağlı olarak değişir. Toplumdan ve toplum düzeninden etkilendiği gibi toplumu da etkiler. Çünkü edebiyat ürünleri hem yaşamı yansıtır hem de biçimlendirir. Böylece okuyucuları, dolayısıyla da toplumu etkiler. Wellek ve Warren (1983, s. 123)'in belirttiği üzere “Edebiyat, vasıta olarak sosyal bir özellik taşıyan dili kullandığı için sosyal bir müessesedir.”

Edebiyat; insanları iyiye, doğruya, güzele yöneltten bir sanat dalıdır. Toplumu yakından ilgilendirir ve toplumun olumlu yönde gelişmesine katkıda bulunur. Aynı şekilde edebi eserler de hem bireysel hayatla hem de sosyal hayatla ilgili olduğu için insanlara olumlu değerler kazandırma yolunda etkili bir araçtır. Bu doğrultuda Aydın (2006, s. 188), “İyi bir edebiyat eğitimi, iyi bir toplumun oluşmasına katkıda bulunur.” demiştir.

Çeşitli tanımları yapılan edebiyat, kelime anlamı itibarıyla, eğitimle birebir ilişkilidir. Edebiyatın “edeb” kökünden türediği düşünülmektedir. Edeb; terbiye, eğitim anlamına gelmektedir.

Edebiyat ve eğitim insanla ve toplumla alakalı olmaları bakımından birbirini tamamlayan, birbiriyle yakından ilişkili olan iki alandır. Çünkü her ikisinin konusu da insandır. Kavcar (1982, s.2)'in belirttiği üzere “İnsanoğlunun yeryüzündeki serüvenleri, doğal ve toplumsal çevreleriyle ilişkileri, sağlıklı bir yaşayış özlemi, bu iki alanın ortak konusunu oluşturur.”

Birçok araştırmada karşılaşılabilecek bu ifade edebiyat ve eğitimin ilişkisini net bir şekilde açıklamaktadır.

Edebiyat, öğrencinin; demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi yorumlayıp, yorumlarını sosyal ve kültürel bağlamda anlamlandırabilen, kullanan, kullandıran, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, doğru kararlar verebilen, sosyal becerilerini geliştirebilen, haklarını ve sorumluluklarını bilen bireyler yetiştirmede önemli bir araçtır (Tekgöz, 2005, s.4). Edebiyatın sahip olduğu bu değerler edebiyat eğitimi ve öğretiminin gerekliliğini ve önemini de ön plana çıkarmaktadır.

Çok çeşitli zeminlerde incelenebilecek bir sanat dalı olan edebiyat; güzel sanatlar ve estetik tercihler zemini, siyaset veya ticaret zemini, sosyal hayat, paylaşma zemini gibi değişik bağlamlarda incelenebilir. Edebiyat sanatının bu bağlamlarda farklı bakış açıları, farklı metotları bulunabilir. Bunların içerisinde öne çıkarılan ve üzerinde edebiyat birikimi geliştirilmek istenen zemin, eğitimidir (Önal, 2012, s. 76).

Eğitim sistemi içerisinde geniş bir alana sahip olan edebiyat eğitimi ve öğretimine bazı araştırmacılara göre bazı dönemlerde gerektiği kadar önem verilmemiştir. Bazı dönemlerde üzerinde durulsa da yanlışlıklar yapılmış, eksik verilmiştir. Solok (1984, s. 9) bu konuda “Edebiyat sevilen bir şey olmalıdır, korkulan bir şey değil. Bizdeki edebiyat eğitiminde ise, çocuğun gözünü yıldırmak için her şey yapılır. Birtakım kuralları öğretmeye, belletmeğe çalışırız.” şeklinde eleştiride bulunmuştur. Buna benzer bir şekilde Nayır (1984, s.10) “Edebiyat dersleri bizde maksadından tamamen ayrılarak gerçek edebiyatla hiçbir ilgisi olmayan birtakım anlamsız yazı kuralları ile artık okunmaz olmuş birtakım şairlerin hayatlarına ait ölü bilgilerin bir koleksiyonu haline getirilmiştir.” diyerek edebiyat eğitiminde yapılan hataları belirtmiştir. Bu konuda Dursunoğlu da şöyle demiştir;

...Hükûmetler değişikçe değişen milli eğitim politikaları, çağın ihtiyaçlarına ve modern eğitim anlayışına cevap veremeyen öğretim programları Türkçe ve edebiyat öğretimini olumsuz etkilemiştir. Bütün alanlarda başarılı olmanın yolu etkili bir dil ve edebiyat eğitiminden geçtiği için hemen her dönemde Türkçe ve edebiyat öğretimine önem verilmiş; ancak uygulamadaki bazı eksiklikler ve yanlışlıklar beklenen hedeflere ulaştırıcı olmamıştır. (2006, s. 244)

Belirlenen eksiklikler ve yanlışlıklar doğrultusunda 2005 yılından itibaren ortaöğretim programlarının geliştirilmesine başlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı yeni öğretim programlarının; bilim ve teknolojiye gelişmeler ve bunların eğitim bilimlerine yansımaları, eğitimde kalitenin ve eşitliğin artırılmak istenmesi, ekonomi ve demokrasiye karşı

duyarlılığın sağlanmak istenmesi, bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerler içinde geliştirilmesi, yatay ve dikey ekseninde kavramsal bütünlüğün oluşturulması, öğretim programlarının Avrupa Birliği normları ile uyumlu hâle getirilmesi gibi gerekçelerle hazırlandığını belirtmiştir.

Türk Edebiyatı Dersi 2005 Yılı Öğretim Programı

İnsanlarla ve toplumla birebir ilişkili olan eğitimin amacı toplumun gelişimine ve geleceğine katkıda bulunmaktır. Dolayısıyla öğretim programları çağın gerekleri, değişen ve gelişen şartlar dikkate alınarak hazırlanmaktadır.

Edebiyat öğretimiyle ilgili zaman içinde belirlenen eksikleri ve sorunları gidermek amacıyla MEB tarafından 14.07.2005 tarih ve 197 sayılı karar ile Dil ve Anlatım ile Türk Edebiyatı dersi öğretim programında değişiklikler yapılmıştır. Programdaki değişiklikler yapılırken sistemin yanı sıra, öğrencilerin bireysel farklılıkları, farklı zekâ alanları, yaratıcı düşünme güçleri ve günlük yaşamlarındaki ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmuştur.

Türk Edebiyatı dersi 2005 yılı öğretim programında dersin genel amaçları şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 2005, s. 3);

1. Edebiyatın kültürel ve tarihî olandan hareketle dille gerçekleşen bir güzel sanat etkinliği olduğunu kavratmak,
2. Edebî eser ve metinlerin, ortaya çıktıkları dönemi, güzel sanatlara özgü duyarlılıkla yapı, tema, dil ve anlatım bakımlarından temsil ettiklerini sezdirmek,
3. Edebî metinleri yapı, tema, dil, anlatım ve anlam bakımlarından yazıldıkları dönemin zihniyetiyle ilişkilendirmek,
4. Ulusal ve evrensel değerlerin sanat eseri olan edebî metinlerde zenginleşerek varlıklarını nasıl sürdürdüklerini kavratmak,
5. Türkçe'nin, tarihî akışı içinde yaşanan medeniyet daireleri çevresinde nasıl zenginleştiğini ve edebiyat dili hâline geldiğini kavratmak,
6. Toplumsal hayatın ve her türlü bireysel değerlerin edebî metinlerde nasıl yansıdığını belirlemek,
7. Türkçe'nin, Türk ulusunun kimliği olduğunu kavratmak,

8. Yeni düşünceler üretebilme yeteneğini geliştirmek,
9. Okuma zevki ve alışkanlığını geliştirmek,
10. Araştırma, tartışma, anlama, değerlendirme ve yorumlama yeteneklerini geliştirmek,
11. Öğrencilerin sanat zevk ve anlayışlarını geliştirmek,
12. Dille gerçekleştirilen sanatın etkinliklerini anlayabilecek zevk ve bilgi birikimini kazandırmak,
13. Dil ve edebiyat ilişkisini kavratmak,
14. Edebiyat ile diğer çalışma alanları ve bilim dalları arasındaki ilişkiyi kavratmak,
15. Zamanın akışına paralel olarak en eski dönemden bugüne Türk yaşam tarzını, düşüncesini, dil zevkini ve kültür hayatına özgü gelişmeleri edebî metinler çevresinde değerlendirmek,
16. Edebî metinlerden hareketle Türk kültür hayatının, tarihinin ve edebiyatının birbirinden ayrılmaz bir bütün oluşturduğunu kavratmak,
17. Edebî metinlerin zamanın getirdiği değişmelerle zenginleştiğini ve geliştiğini kavratmak,
18. Edebî eserler çevresinde Türk insanının kültür, anlayış ve zevk bakımından gelişmesini kavratmak,
19. Öğrencilerin; kazandıkları yöntem ve dikkatle karşılaştıkları her türlü yazılı ve sözlü metni anlamalarını, değerlendirmelerini ve yorumlamalarını sağlamak,
20. Başta sanat metinleri olmak üzere her türlü metinde ulusal ve evrensel kültür, düşünce ve zevk öğelerini belirlemek; bunlar arasındaki ilişkiyi kavratmak,
21. Her türlü insan etkinliğinin edebî eserlerde, sanata has duyarlılıkla dile getirilerek değerlendirildiğini kavratmak,
22. Öğrencilerin Türk ulusunun yaşadığı medeniyet daireleri ile Türk Edebiyatının dönemlerini bugünden geçmişe yönelen bir dikkatle değerlendirip yorumlayacak düzeye ulaşmalarını sağlamaktır.

Bu amaçlar doğrultusunda öğrencilerin eleştirel düşünme, sorunları çözebilme, yaratıcı düşünme, araştırma, sorgulama, iletişimde bulunma becerilerinin gelişmesi hedeflenmiştir.

2005 yılında hazırlanan Türk Edebiyatı öğretim programına kadar edebiyat programlarında devir ve kişiler ve konu başlıkları bölümler halinde listelenerek verilmiştir. Bu programda ise, ünite adı verilen birimler esas alınmıştır. Bölümler devir ve kişilere göre ayrılmamış, devir ve kişiler üniteler içerisinde yer almıştır. Programda üniteler arasında ilişki kurularak, hangi sınıfta hangi ünitenin öğretilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Buna göre program Türk Edebiyatı derslerinde öğrencilerin öncelikle metinleri yapı bakımından tahlil etmeleri, tema, dil bakımından ele almaları ve yorumlamaları esasına göre hazırlanmıştır. Edebiyat tarihi ve edebi kişilikleri ezberlemek yerine metinden yola çıkarak bu kişileri ve dönemi tanımaları, yorumlamaları hedeflenmiş ve aynı zamanda estetik zevk kazanmaları istenmiştir. Örnek etkinliklerle de öğrenme süreci desteklenmiştir.

Programda, Türk edebiyatı dersi güzel sanatların bir dalı olarak ele alınmıştır. Konular, tematik bir şekilde tasnif edilmiştir. Dokuzuncu sınıfta; temel kavramlar, şekil- tür bilgisi, metinleri inceleme, çözümleme, değerlendirme ve yorumlamaya yönelik metot; on, on bir ve on ikinci sınıflarda ise başlangıçtan günümüze Türk edebiyatı metinleri, yaşanan medeniyet daireleri ile dönemlere hâkim zevk ve anlayış ele alınmıştır.

Dokuzuncu sınıf Türk Edebiyatı dersinin 2005 yılında hazırlanan programında konular dört ünite şeklinde verilmektedir. Bunlar sırasıyla;

I. Ünite: Güzel Sanatlar ve Edebiyat,

II. Ünite: Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler (şiir),

III. Ünite: Olay Çevresinde Oluşan Edebi Metinler,

IV. Ünite: Öğretici Metinler,

şeklindedir.

I. Ünite olan, Güzel Sanatlar ve Edebiyat ünitesinde ‘Güzel Sanatlarda Edebiyatın Yeri’, ‘Edebiyatın Bilimlerle İlişkisi’, ‘Dilin İnsan ve Toplum Hayatındaki Yeri ve Önemi’, ‘Metin’, ‘Edebi Metin’ konuları üzerinde durulmuştur.

II. Ünite, Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler (Şiir) ünitesi; ‘Şiir İnceleme Yöntemi’, ‘Şiir Okuma’, ‘Manzume ve Şiir’ başlıklarıyla verilmiştir. Şiirlerin nasıl incelenmesi ve yorumlanması gerektiği, manzume ve şiir arasındaki farklılıklar üzerinde durulmuştur. Ünite sonunda ise öğrencilerin şiirleri inceleyip yorumlayacak becerileri kazanması,

bireysel antolojilerini oluşturmaları ve topluluk karşısında şiir okuma alışkanlığı kazanmaları hedeflenmiştir.

III. Ünite, Olay Çevresinde Oluşan Edebi Metinler ünitesidir. Öncelikle anlatmaya bağlı edebi metinler tanıtılıp gruplandırılmış ardından bu metinleri inceleme yöntemi üzerinde durulmuştur. Öğrencilerin bunlardan hareketle anlatmaya bağlı metinleri inceleyip yorumlayacak beceriler kazanmaları hedeflenmiştir. Göstermeye bağlı edebi metinler ile anlatmaya bağlı edebi metinlerin benzerlikleri ve farklılıkları kavratıldıktan sonra göstermeye bağlı metnin nasıl incelenip yorumlanacağı üzerinde durulmuştur.

IV. Ünite, Öğretici Metinler ünitesinde, öğretici metinlerin; zihniyet, yapı, dil ve anlatım, metin ve gelenek unsurları bakımından nasıl inceleneceği ve yorumlanacağı üzerinde durulmuştur.

Araştırmada dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersinin ikinci ünitesi olan coşku ve heyecanı dile getiren metinler ele alınmıştır.

Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler (Şiir)

Dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersinin ikinci ünitesi olan coşku ve heyecanı dile getiren metinlerin şeklinde ifade edilen bölüm şiir olarak da karşılık bulmuştur. Edebiyat eğitiminde oldukça geniş bir yer tutan şiir, estetik duyguları ve sanat anlayışını geliştiren bir sanat dalıdır. En genel tanımıyla TDK (<http://www.tdk.gov.tr>)’nun belirttiği üzere “Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebi anlatım biçimi; düş gücüne, hayale, imgeye, gönle seslenen, anı, duygu, coşku uyandıran, etkileyen şeydir.”

Şiir, şairlerin ve edebiyat bilimcilerin kesin bir tanım üzerinde birleşemedikleri kavramların başında gelmektedir. Bu sebeple de çok sayıda tanımla karşılaşmaktadır. Bu konuda Akın (1996, s. 116): “Şiirin tanımı yapılabilir mi? Elbette. Ama bir değil çok sayıda. Tanımı da kendisi gibi oluyor şiirin, ne matematiksel, ne bilimsel, salt şiirsel.” diyerek şiirin tanımının yapılmasının zor olduğu üzerinde durmuştur.

Tanımlardan birçoğu şiirin belirsizliği ve duyguları ön planda tutması üzerinde durmaktadır. Safa (1978, s. 266): “Şuurla şuuraltının kavşak noktasında beliren bir dumanlı ruh halinin ifadelendirilmesi gayreti...” şeklinde bir şiir tanımı yapmıştır. Beyatlı (1984, s.

48) ise “Şiir, kalpten geçen bir hadisenin lisan hâlinde tecellî edişi; hissin birden bire lisan oluşu ve lisan hâlinde kalışıdır.” diyerek şiirin hissedilen bir kavram olduğunu vurgulamıştır. Altıok (2003, s. 60) da Beyatlı’ya benzer bir şekilde: “Şiir ne olduğu düzyazıyla anlatılamayan, sadece duyulan ve sezilen bir varoluş biçimine sahiptir.” demiştir. Bu ifade ile şiirde duygu ve sezginin ön planda olduğunu belirtmiştir. Bilgegil (1944, s. 24) de şiirin duygu yönü üzerinde durarak: “Şiir Rabbin hazinelerinde, insan kalplerinde, kendi içimizde, mekan ve hayyiz kelimelerinin gerek mücerret, gerek müşahhas medlülleri (anlamları) içinde kazandığımız görgü ve duyguları kullanarak mısralar halinde yeniden imal etme sanatıdır.” demiştir. Necip Fazıl (1969, s. 240) şiirin estetik ve gizem yönüne değinerek: “Şiir, Allah’ı, sır ve güzellik yolundan arama işidir.” demiştir.

Coşku ve heyecanı dile getiren şiir, bazı tanımlara göre bir etkileme sanatıdır. Aksan (1995, s. 9)’ın belirttiği üzere “Şiir gerek içerik, öz, gerekse söze dönüştürme, sunuluş açısından özgün, etkilemeye, duygulandırmaya yönelik, yaratı niteliği taşıyan bir söz sanatı ürünüdür.” Tanpınar (1977, s. 13) da buna benzer bir şekilde “Hakiki şiirin, asıl sanat eserinin kendi varlığından başka bir hedefi yoktur. Kendisinden başlar, kendisinde biter. Bütün asaleti de buradan gelir.” demiştir. Ancak şiirin sadece birey üzerinde etkisi yoktur; toplumu da etkiler. Hatta şiir, toplumu yönlendirip bilinçlendirir. Eliot (1983, s. 198)’ın belirttiği üzere “Şiir bir milletin dilini, duyuş ve düşünüş şeklini, bir toplumun bütün üyelerinin hayatlarını, şiir okuyan ve okumayan, büyük şairlerin adlarını bilen veya bilmeyen, kısaca yeryüzündeki bütün insanları etkiler.”

Şiirle ilgili yapılan tanımlara bakıldığında her tanım, şiirin ayrı bir yönünü ön plana çıkarmaktadır. Burada şiirin tanımlarından ziyade şiirin anlaşılmasının da gerekliliği dikkat çekmektedir. Çünkü her metin; okuma, anlama ve yorumlama sonucunda işlevini tamamlamaktadır. Öğretim sürecinde gerçekleştirilen aşamaların nihaî hedefi ‘metni anlamak’ olarak değerlendirilir. Metni anlayabilmek için de doğru bir şekilde incelemek gerekir.

Araştırmada dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersi ikinci ünitesi olan şiir ünitesinin ‘şiir inceleme yöntemi’ konusu üzerinde durulmuştur. Şiir inceleme yöntemi, 2005 yılı Türk Edebiyatı dersi öğretim programındaki şekliyle verilmiştir.

Şiir İnceleme Yöntemi

Şiir, edebi eserler içerisinde en çok tanımı yapılan, en zor açıklanan türdür. Bu sebeple şiir incelemeleri ve şiir inceleme yöntemi konusunda birçok araştırmacı, ilim adamı çalışmalar yapmış, görüş belirtmişlerdir. 2005 yılı Türk Edebiyatı programında katkısı bulunan Şerif Aktaş (2003, s. 29) bu konuda “Edebi metinlerin, özellikle şiirlerin çözümlenmesi, incelenmesi ve değerlendirilmesinde mutlak manada bir yöntemden söz etmek doğru değil.” demiştir.

Şiir incelemenin belli başlı kurallara göre yapılmasının amacı, şiiri daha iyi anlamaya yardımcı olmaktır. Thomson (1984, s. 5)’a göre “Şiir bilimsel olarak incelendiğinde, daha az değil, daha çok tat verir. Şiirin tadına tam varabilmemiz için, onun ne olduğunu anlamamız gerekir.”

Şiir incelemesinde asıl husus, o şiirin farklı bir gözle görülerek tanıtılması, farklı açılardan ele alınıp analiz edilmesi ve tanımlanmasıdır (Araz, 2005, s. 28). Fakat bu tanıtım, analiz ve tanımlama işi alanında uzmanlaşmış kişiler tarafından yapılmalıdır. Aksi takdirde sağlıklı sonuçlara ulaşılamayacaktır.

Şiir incelemesi, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı 2005 yılı öğretim programında “şiir inceleme yöntemi” şeklinde yer almaktadır. Bu konu sırasıyla “şiir ve zihniyet, şiirde yapı, şiirde tema, şiir dili, şiirde âhenk, şiirde gerçeklik ve anlam, şiir ve gelenek, yorum, metin ve şair” başlıkları ile verilmektedir. Bu sebeple çalışmada bu başlıklar üzerinden gidilerek konu açıklanma gereği duyulmuştur.

Şiir ve Zihniyet

Zihniyet, bir dönemdeki sosyal, siyasi, idari, adli, askeri, dini güçlerin, ticari hayatın, eğitim etkinliklerinin birlikte oluşturdukları duygu, anlayış ve zevk bütünüdür. Zihniyeti oluşturan unsurlar bir bütündür ve zihniyet, bu unsurlardan herhangi birine indirgenemez.

Bir toplumun sanatçıları o toplumun değer yargıları, kültürü, gelenek ve görenekleriyle yetişir. Dolayısıyla yetiştiği toplumdan izler taşır. Bu izler doğal olarak sanatçıların eserlerinde de kendini gösterir. Yani edebi eserler yazıldığı dönemin zihniyetini taşır. Eser yapısıyla, temasıyla, diliyle, geleneğiyle o zihniyeti yansıtır. Çetin (2006, s. 197): “Kişi tamamen kendine özgü bir üslup sahibi de değildir. İçinde bulunduğu dönemin ve başka

sanatçıların etkilerine maruzdur. Dolayısıyla başkalarından da bir ölçüde izler, etkiler taşır.” demektedir.

Şiirde Yapı

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen 2005 yılı Türk Edebiyatı öğretim programında şiirin yapısının çözümlenmesinde nazım birimi ve nazım şekilleri üzerinde durulmaktadır. Nazım birimlerinin ses ve anlam kaynaşmasından oluştuğu ve bu birimlere, beyit, kıt’a, şiir cümleleri dendiği, bunların şiiri meydana getirdiği; nazım şekli olarak bilinen hususun yapı ile ilişkili olduğu belirtilmektedir.

Nazım Birimi

Şiirde yapıyı oluşturan biçimsel unsurların başında gelen nazım birimi, şiirde anlam bütünlüğü taşıyan en küçük parçadır. Şiirdeki dizelerin kuruluşu ve kümelenişidir. Türk edebiyatı öğretim programında nazım birimleri, dize, beyit, bent, kıt’a olarak alt başlıklar halinde verilmektedir.

Nazım Şekilleri

Şiirdeki mısraların belli bir kafiye düzeni içinde oluşturdukları yapıya nazım şekli denir. Çetişli (2004, s. 55)’nin belirttiği üzere “Nazım şekli, şiirin dış görünümü; bend sistemi, nazım birimi, mısra yapısı, kafiye örgüsü ve veznin belirlediği dış yapı veya kalıptır.”

Türk şiiri, gelenekleşmiş zengin bir nazım şekli imkânına sahiptir. Şairler hayal, heyecan, duygu ve düşüncelerini bu nazım şekilleriyle ifade etmişlerdir. İslamiyet öncesi Türk şiirinde koşuk, takşut, ır, küğ; Halk şiirinde koşma, mani, varsağı, semai, destan; Divan edebiyatında gazel, kaside, müstezat, mesnevi, rubai; Tanzimat sonrası Türk şiirinde ise sone, terzarima ve serbest müstezat yaygın olarak kullanılmıştır. Burada sıralanan geleneksel nazım şekillerinin dışında kalan, şairin şahsi olarak oluşturduğu şekiller de serbest nazım şekilleridir. (Çetişli, 2004, s. 56)

MEB tarafından hazırlanan ders kitabında, Halk Şiiri nazım şekillerinden koşma, semai, türkü; Klasik Türk Şiiri nazım şekillerinden gazel, kaside, şarkı; Modern Şiir nazım

şekillerinden sone örnekleri üzerinde durularak etkinlikler ve ölçme değerlendirme soruları bu nazım şekilleri etrafında oluşturulmuştur.

Şiirde Tema

Konu ile tema, birbirine karıştırılan kavramlardandır. Konu, üzerinde söz söylenilen, fikir yürütülen, yazı yazılan herhangi bir olay, düşünce veya durumdur. Şiirin bütününe hâkim olan duygu veya hayal olarak tanımlanan tema ise soyut bir kavrama karşılık gelmektedir. Çolak (2004, s. 27)'ın belirttiği üzere “Tema şiirde (sanat yapıtında) bir iç anlam olarak oluşur. Görülen, işitilen, dokunulan değildir. Kavranan algılanan şeydir.”

Şiiri oluşturan her birimin bir teması vardır. Bu temalar birleşerek şiirin ana temasını oluşturur. Bu yönüyle şiirde tema ile yapı iç içedir. Aktaş (2013, s. 34)'a göre “Bir şiirin temasını bulmak için yapı ve anlatımdan yola çıkmak, bu yapıyı oluşturan birimleri neyin bir araya getirdiğini; bu birimlerin niçin bir araya geldiğini sormak ve düşünmek gerekir.”

Şiir Dili

Coşku ve heyecanı dile getiren metin olarak ifade edilen şiirde dil, okuyucuda duygu ve çağrışım uyandıracak şekilde kullanılmalıdır. Cengiz (1998, s. 21)'in belirttiği üzere “Şiirin asli görevi, dili köpürtmek, anlatmaktan çok ifade etmek; başka varlıklarla ilgisiz, dilin kendini nesne olarak aldığı, bu anlamda da kendini dilden fıskırttığı, bizi yeni bir çağrıyla karşı karşıya bıraktığı bir dil yaratmaktır.”

Günlük hayatta kullanılan ifadelerin şiirdeki duygu ve çağrışım değerlerini karşılamada yetersiz kaldığı zamanlar olur. Bu noktada şiir dili devreye girer. Altıok (2003, s. 228); “Bir söz sanatı olan şiir dil içinde var olur, dil içinde biçimlenir. Evet şiir bir dildir. Ama günlük dilden farklı yoğunlaştırılmış bir dildir.” Bu dil günlük hayatta kullanılan dille yoğrularak bambaşka bir şekle girer.

Şiir dili, şairin kendisinin oluşturduğu ve oluştururken dilin imkanlarından faydalandığı bir üst dildir. Çetişli (2004, s. 25); “Şiir dili, dil içinde bir üst dildir. Üst dil, şairin estetik endişelerini gidermek için başvurduğu bilinçli tercihlerinden doğar.” demiştir. Şiir dili başıboş, güzellikten uzak bir dil değildir. Şiir dili, rastgele kullanılan bir dil haline getirildiğinde şiire ve dile zarar verecektir.

Şiir dili konusunda en çok kullanılan terimlerden biri, ‘imge’ dir. Çetin (2006, s. 84)’in belirttiği üzere “En genel anlamıyla imge, dinleyici ya da okuyucunun zihninde oluşturulan, üretilen ve çizilen görüntü ve duygulardır. Okuyucunun gözünde özgün ve çarpıcı görüntüler oluşturmaktır.” Adeta dünyaya farklı bir pencereden bakmaktır.

Şiirde kullanılan imgeler o şiiri oluşturan şaire özgü nitelikler taşır. Onun duygu ve düşünce dünyasını yansıtır. Aksan (1995, s. 32)’ın belirttiği üzere “İmge, sanatçının çeşitli duyularıyla algıladığı özel, özgün bir görüntünün dille aktarılışıdır; bir betimleme değil, öznel bir yorumlama sayılabilir.”

İmge, şairin hissettiği ve hissettirdiklerinin her okunuşta farklı algılanmasına katkı sağlar. Kabaklı (1992, s. 3) bu konuda; “Şiirler büyük oldukları ölçüde hem arka plana, hem büyük kültüre, hem de ‘sır’ a dayanırlar. Bu unsurları içinde bol bol taşımayan eserlere şiir denemez. Hakiki şiir de zaten, her okuyuşta yeni anlamlar bulduğumuz değerler değil midir?” demiştir.

Şiirde kullanılan imgeler, şiiri oluşturan sözcüklerle uyum içerisindedir. Bu konuda Bolat (2004, s. 228), Altıok’tan şöyle bir benzetme aktarmıştır: “İyi şiirde imge şiire kan pompalayan ve sonra yine kanla dolan yürek gibidir. Eğer imgeyle sözcükler arasında böyle bir dolaşım sağlanamazsa imge de şiir de değerini ve yaşamını yitirebilir.”

İmgeler gelişigüzel ifadeler değildir. Bağdaşık olmayan sözcükleri aynı bağlamda bir araya getirdiği için imgelerin oluşturulmasında belli edebi sanatlardan yararlanır. Özellikle teşbih (benzetme), istiare (eğretileme), teşhis (kişileştirme), kinaye, tariz, hüsn-i talil gibi söz sanatları imge oluşturma araçlarından sayılabilir. Aşağıda bu sanatların tanımı kısaca yapılmıştır.

Teşbih: Sözü daha etkili bir duruma getirmek için, aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan iki şeyden, benzerlik bakımından güçsüz durumda olanı nitelikçe daha üstün olana benzetmektir (Dilçin, 2009, s. 405).

İstiare: Bir şeyi kendi adının dışında türlü yönlerden benzediği başka bir şeyin adıyla anmadır (Dilçin, 2009, s. 412).

Teşhis: İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıkları, düşünen duyan ve hareket eden bir insan kişiliğinde göstermek, kişileştirmektir (Dilçin, 2009, s. 419).

Kinaye: Bir sözcüğü gerçek anlamının dışında benzetme amacı gütmeyen ve engelleyici ipucu olmaksızın mecazlı anlamda kullanmadır.

Tenasüp: Bir konu üzerinde, aralarında türlü ilgiler bulunan en az iki sözcük, terim ve deyim bir dize ya da beyit içinde rastgele sıralama amacı gütmekten kullanılmaktır (Dilçin, 2009, s. 431).

Telmih: Söz sırasında herkesçe bilinen geçmişteki bir olaya ünlü bir kişiye bir inanca ya da yaygın bir atasözüne işaret etmek, onu anımsatmaktır (Dilçin, 2009, s. 461).

Hüsn-i Ta'lil: Herhangi bir gerçek olayın meydana gelmesini, hayali ve güzel bir nedene bağlamaktır (Dilçin, 2009, s. 443).

Tariz: Bir sözün görünürdeki anlamının tam tersi amaçlanarak kullanılmasıyla gerçekleştirilen mecazlı anlatımdır (Dilçin, 2009, s. 408).

Şiirde Âhenk

Şiirde âhenk; ses akışı, söyleyiş, ölçü ve ses benzerlikleriyle sağlanmaktadır. Âhenk, kelimelerin birbiriyle ses ve anlam bakımından etkileyici bir bütün oluşturmasıdır. Şiirin sözleri, kelimeleri, mısraları ve mısra öbekleriyle bir bütün halinde, kendi iç uyumuyla meydana getirdiği güzel, hoş tını ve sestir (Çetin, 2006, s. 237).

Eliot, şiirde musiki oluşturmak için şairin en çok sahip olması gereken şeylerin, ritim anlayışı ve bu ritmik yapıyı şiirle kaynaştırabilme gücü olduğunu ifade etmektedir (1983, s.147). Şiiri şiir yapan özelliklerin başında âhenk gelmektedir. Alain (1981, s. 66)'e göre "Şiirde bir ritim bulunur; ama bu, müzikteki ritimden büsbütün ayrıdır." Yani şiirdeki âhenk, sadece şiire özgü bir nitelik taşımaktadır. Onu diğer edebi türlerden ayırmaktadır.

Şiirdeki âhenk, şiirin anlamıyla bağlantılıdır. Alain (1981, s. 67)'in belirttiği üzere "Ritmin anlama uygunluğu -tasarlanmış, fakat ölçülüp biçilmemiş olmak üzere- güzel dizelerin bir mucizesidir; üstelik ritim bundan hiçbir zarar görmez."

Şiirde âhenk konusu 2005 programında ele alınırken vurgu ve tonlama, ölçü, kafiye ve redif, aliterasyon ve asonans alt başlıkları üzerinde durulmuştur.

Vurgu ve Tonlama

Vurgu ve tonlama şiire kendine özgü bir duygu değerinin yanında ses akışı da verir. Vurgu, en basit ifade ile bir kelimedeki hecelerden birinin ya da bir cümledeki kelimelerden

birinin ötekilerden daha baskılı söylenişidir. Tonlama ise, cümlelerin söylenişi sırasında sesin, cümlenin anlamına göre ayarlanmasıdır.

Ölçü (Vezin)

Vezin, şiirdeki dizelerin belli bir ölçüte göre birbirleriyle eşit olmasını sağlayan ses özelliğidir. Şiirde ahengi sağlayan unsurların başında gelmektedir. Okay (2011, s. 40)'a göre “Hemen bütün dünya edebiyatlarında, şiirin en ilkel ve en mükemmel örneklerinde, değişmeyen ve hemen hemen eksik olmayan iki şekli unsur var: Kafiye ve vezin.” Bu sebeple şiirle ilgili bazı tanımlarda da ölçü ön planda tutulmaktadır. İlaydın (1999, s. 27)'a göre şiir, “Maksadımızı ritimle, yani ölçülü bir hareket içinde anlatma yoludur.”

Başlangıcından 20. yüzyıla kadar Türk edebiyatında şiirler ya hece ya da aruz ölçüsüyle oluşturulmuştur. Yirminci yüzyılla birlikte Türk edebiyatında serbest şiirler görülmeye başlanmıştır. Serbest şiirlerde şiir, herhangi bir ölçüye bağlı kalınmadan oluşturulur. Çetişli (2004, s. 33) bu konuda; “Hangisi olursa olsun, veznin şiirdeki asıl varlık sebebi, sözü âhenkli ve ritmik kılmaktır.” demiştir.

Kafiye (Uyak) ve Redif

Mısra başında, ortasında, çoğunlukla da sonlarında bulunan aynı görevdeki ses, ek ve kelime tekrarlarına redif, farklı görevdeki ses ve ek benzerliklerine de kafiye denir. Okay (2011, s. 41)'a göre “Kafiye şiir için bir ses unsurudur. Tıpkı müzikte, seslerin belli aralıklarla tekrarlanması gibi, kafiye de belli aralıklarla bir sesin tekrarıdır.”

Kafiyenin asıl fonksiyonu, söze âhenk sağlamaktır. Bu âhenk, birbiriyle kafiyeli olan kelimelerdeki ortak seslerden ve ses tekrarlarından elde edilir. Şiirde ahengi sağlayan en temel unsurlardan olan kafiyenin önemini Beyatlı (1949, s. 25) “Şiirin uzviyetinde kafiye kuşta kanat gibidir. Yani başlıca uzvudur.” diyerek belirtir.

Aliterasyon ve Asonans

Şiirin ritimli olması için başvurulmuş sanatlardan olan asonans ve aliterasyonda ses tekrarları esas alınmaktadır. Mısra, beyit, bent veya şiirin bütünündeki ünsüz seslerin

birden fazla kullanılmasına aliterasyon; ünlü seslerin birden fazla tekrarına ise asonans denmektedir.

Şiirde Gerçeklik ve Anlam

Gerçeklik, nesnel olarak var olan her şeydir. Yaşanılan, görülen şeyler ve bütün maddi evren, gerçekliği oluşturmaktadır. Bu tür gerçekliğe doğal gerçeklik denmektedir.

Şiirde anlatılanların doğal gerçeklikle bağı bulunmaktadır. Ancak şair, doğal gerçekliği olduğu gibi değil, kendi çerçevesinde yeniden şekillendirerek ortaya koymaktadır. Buna şiir gerçekliği denmektedir. Aydın (2006, s. 187)'a göre “Yazarın ve şairin yapması gereken yalnızca gerçeğe ayna tutup onu olduğu gibi yansıtmak değildir, ‘gerçeğe, gerçek dışı bir ana kara eklemek’ tir.”

Şiirin gerçekliği kendine özgü bir nitelik taşımaktadır. Şair özgün imgelerle, çağrışıma açık ifadelerle, sözcüklere yüklediği yeni anlamlarla şiir gerçekliğini oluşturur. Akın (1996, s. 118)'a göre “Şiir bireysel olsun, toplumsal içerikli olsun, gerçeği beğenmeyen, bozup dağıtarak yeniden kurandır.”

Öğretici ve bilimsel nitelik taşıyan metinlerde anlam, tektir, yani yoruma açık değildir. Şiirler ise birden çok anlama sahip olan edebi metinlerdir. Berk (2005, s. 60)'e göre “İyi bir şiir dreticiliğe, buyrukçuluğa, tek anlama her zaman kapalıdır. ‘Çokanlamlılık’ her iyi şiirin kodudur.” Şiirde çokanlamlılığa dair Celâl (2004, s. 226) de şu ifadeyi kullanmıştır: “Şairin başarısı söylediğini tam, birebir olarak okuyucuya iletmesi değil, her okuyucuda ve yinelenen her okumada yeni bir anlamın doğmasıdır.”

Okurun yaşına, eğitim ve kültür seviyesine, bilgisine deneyimine, hayallerine, izlenimlerine, içinde bulunduğu duruma göre şiirde farklı anlamlar ortaya çıkabilir. Araz (2005, s. 29)'a göre “Mesajını hem yaşadığı, hem de gelecek zamana duyuran bir şairin şiiri okundukça, okuyan kişilere hatta eleştirmenlere göre o şiirden farklı anlamların, farklı çağrışımların, farklı duyuş, seziş ve yorumların ortaya çıktığı bir vakadır.”

Şiir ve Gelenek

Gelenek, bir toplumda kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel miras, alışkanlıklar, ilgi, töre ve davranışlar bütünüdür. Edebiyatta ise gelenek, geçmişten günümüze aktarılan ve oradan da gelecek kuşaklara iletilecek olan yazılmış, yaratılmış tüm eserler ile o eserlerde belirlenen ortak zevk ve kültür mirasıdır.

Şiirde bir gelenekten bahsedebilmek için o şiir anlayışıyla ortaya çıkan ortak zevklerin, temaların âhenk unsurlarının, şekil özelliklerinin, şiir dilinin var olması gerekir. Wellek ve Warren (1983, s. 140)'e göre “Bir eserin en yakın çevresinin, onun dayandığı dil ve edebiyat geleneği olduğunu kabul etmek zorundayız. Buna karşılık, bu gelenek de genel bir kültür ‘iklimi’ ne bağlıdır.”

Şiir geleneği daha önce yaşamış şairlerin eserleri ile oluşur. Her şair kendinden önceki şairlerin malzemesinden yararlanır. Kendine uygun olan kısımlarını yeni bir bağlamda ve kendi zihniyeti etrafında şekillendirir. Bu sebeple gelenekten yaralanma bir şair için taklitçilik olarak düşünülemez. Eliot (1983, s. 21)'un belirttiği üzere “Hiçbir şair, hiçbir sanatçı kendisinden sonrakilere iletmek istediği bütün bir dünya görüşünü tek başına veremez. Onun bize vereceği dünya görüşü, hayat felsefesi, geçmişteki şair ve sanatçıların görüşleriyle ilişkisi bakımından değerlendirilebilir.” Yine Eliot (1983, s. 27)'a göre “Şairin işi yeni duygular bulmak değildir; o, herkesin yaşadığı duyguları kullanmalı ve onları şiirinde ifade etmelidir ve bu duyguların yalnızca kendisine has olmamasına da ayrı bir özen göstermelidir.”

Geleneğin oluşumunda yaşanan dönemdeki her türlü etkinliğin yani dönem zihniyetinin etkisi büyüktür. Dönem zihniyetlerinin değişip gelişmesinin etkisiyle de Türk Edebiyatında çeşitli şiir gelenekleri görülür. Türk edebiyatı öğretim programında ele alınan gelenekler; ‘Halk Şiiri Geleneği’, ‘Klasik Türk Şiiri Geleneği’ ve ‘Modern Şiir Geleneği’ dir.

Şiir ve Yorum

Yorum; TDK (<http://www.tdk.gov.tr>) tarafından “bir yazının veya bir sözün, anlaşılması güç yönlerini açıklayarak aydınlığa kavuşturma, açıklama, değerlendirme” olarak tanımlanmaktadır. Öğretici ve bilimsel nitelik taşıyan metinlerde anlam tektir; yani yoruma

açık değildir. Edebi metinlerdeki, özellikle de şiirdeki anlam ise farklı bağlamlarda algılanabilir; yani yoruma açıktır.

Bir şiirin yorumlanabilmesi için; şiirin yapısal özellikleri, dili ve üslubu, teması doğru biçimde belirlenmelidir. Bunlar belirlendikten sonra şiirin yazıldığı dönemin ve şairin zihniyetine, geleneğine bakılmalıdır. Bütün bunlar yapılırken de şiirin çok anlamlı bir özellik taşıdığı göz önünde bulundurulmalıdır.

Metin ve Şair

Bütün sanat eserleri gibi şiir de bir sanatçının ürünüdür. Eserle sanatçısı arasında bir ilişki olduğu düşünüldüğünde bir şairin kültürel birikiminin, sanat zevkinin, dünya görüşünün, mizacının, tecrübelerinin de onun şiirine yansıyabileceği söylenebilir. Çetin (2006, s. 198)'in belirttiği üzere “Şairin üslubu, şiirinde edâ denilen olguyu da ortaya çıkarır. Edâ, şairin özgün sanatçı kişiliğini yansıtan ona özgü bir söyleyiş biçimidir. Şiir okunduğunda o şiirin kime ait olduğu hemen hissedilir.” Buna benzer bir şekilde Kanık (1975, s. 28): “Şiir, bütün hususiyeti edâsında olan bir söz sanatıdır.” demektedir.

Şairin hayatı ve sanat anlayışı hakkında bilgi sahibi olmak, şiiri daha rahat yorumlamaya yardımcı olur. Fakat şairin her şiirinde, şiirin bütün mısralarında şairin hayatı ile bağlantı kurmak mümkün değildir. Zaten böyle bir bağlantıyı kurmaya çalışmak da şiirin estetik zevk verme amacına ters düşecektir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Ortaöğretim dokuzuncu sınıf Türk Edebiyatı dersi ikinci ünitesinde yer alan şiir inceleme yöntemi konusunun kazanımlarına, mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencileri ile Anadolu lisesi öğrencilerinin ulaşma düzeylerinin karşılaştırıldığı bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009, s. 77).

Evren ve Örneklem

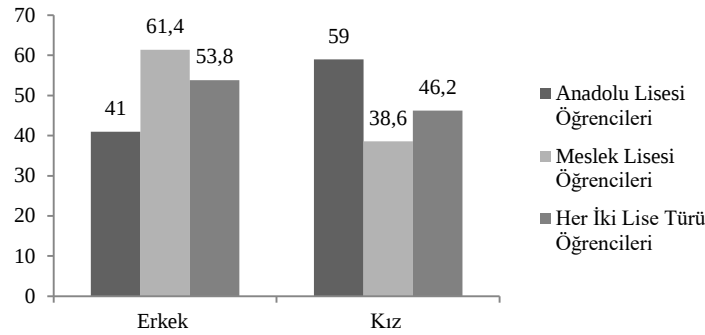
Araştırmanın evreni, Bayburt ili merkezindeki Anadolu liseleri ile mesleki ve teknik Anadolu liseleri olmuştur. 2014-2015 öğretim yılı itibarıyla il merkezinde 10 tane ortaöğretim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumların 4'ü mesleki ve teknik Anadolu lisesi, 4'ü Anadolu lisesidir. Mesleki ve teknik Anadolu liselerinin tamamı, Anadolu liselerinden de iki tanesi çalışma evrenine alınmıştır.

Araştırmanın örneklemi ise Bayburt merkezde bulunan Rekabet Kurumu Anadolu Lisesi, Bayburt Anadolu Lisesi, Bayburt Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi, Çoruh Mesleki ve Teknik ve Anadolu lisesi, Kop Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi, Ahi Evran Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi dokuzuncu sınıf öğrencileridir. İl merkezinde bulunan tüm mesleki ve teknik Anadolu liseleri örnekleme dâhil edilmiştir. Anadolu liselerinin seçiminde amaçlı örnekleme yoluna gidilmiştir. Sencer (1989, s. 386)'in belirttiği üzere “Bu örneklemin temeli, araştırmanın amaçları doğrultusunda bir evrenin temsilci bir örneği yerine, amaçlı olarak bir ya da birkaç kesimini örnek olarak almaktır.” Seçilen Anadolu liseleri il

merkezinde bulunan en köklü Anadolu liseleridir. Temel eğitimden ortaöğretime geçiş sınavı puanlarının okullara göre dağılımına bakıldığında, örnekleme dahil edilmeyen Anadolu liselerinin, mesleki ve teknik Anadolu liselerinden daha düşük başarı seviyesinde oldukları görülmektedir. Bu sebeple araştırmanın amacına uygun olmayacağı düşünülerek bu okullar, örnekleme dâhil edilmemiştir. Aşağıda tablo 1’ de araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve lise türlerine göre dağılımı gösterilmiştir. Anadolu liselerinden 82 erkek, 118 kız öğrenci; mesleki ve teknik Anadolu liselerinden 207 erkek, 130 kız öğrenci araştırmaya katılmıştır.

Tablo 1. Anket Katılımcı Genel Bilgisi

Anket Katılımcı Genel Bilgisi				
Cinsiyet	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Erkek		82	207	289
Kız		118	130	248
Toplam Öğrenci		200	337	537

Şekil 1. Anket katılımcı genel bilgisi

Şekil 1’ de ankete katılan öğrencilerin lise türü ve cinsiyete göre dağılım yüzdesi verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin % 41’i erkek, %59’u kız; mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin % 61,4’ü erkek, % 38,6’sı kız

öğrencidir. Genel olarak bakıldığında katılımcıların % 53,8'i erkek; % 46,2'si kız öğrencidir.

Ölçme Araçları

Bu çalışmanın amacı mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile Anadolu liselerinin şiir inceleme yönteminin hedeflerine ulaşmada aralarında farklılık olup olmadığını belirlemektir. Konunun kazanımları, araştırmanın hareket noktası olmuştur. Şiir inceleme yönteminin 26 tane kazanımı bulunmaktadır. Kazanımların tamamı bilişsel alanla ilgilidir. Bu sebeple kazanımların bilgi testi ile ölçülmesi gerektiği uzman görüşlerine başvurularak kararlaştırılmıştır. Kazanımlara yönelik bilgi, kavrama ve uygulama düzeyinde cevabı kesin sorular hazırlanmıştır. Sorular tezin kavramsal çerçevesinde verilen bilgilerden hareketle uzman görüşlerine başvurularak oluşturulmuştur. Bilgi testinin ölçebilirliğini artırmak adına birkaç soru türü bir arada kullanılmıştır. Hazırlanan bilgi testi bir grup öğrenciye ön uygulama yapılmıştır. Uygulama sonrası bazı sorular değiştirilmiştir. Bu şekilde kişisel bilgi formu ve bilgi testi son haline getirilmiştir.

Öğrencilerin cinsiyeti, lise türü, edebiyat dersini sevip sevmemeleri, şiire ilgi düzeyleri, edebiyat dersine çalıştıkları kaynaklar, dönem sonu edebiyat dersi puanları ve liseyi bitirdikten sonraki hedefleri, öncül bilgi olarak sorulmuştur.

Bilgi testinde 15 soru bulunmaktadır. Bazıları, kendi içerisinde alt sorulara ayrılmaktadır. Sorular hazırlanırken kazanım sırası gözetilmemiştir. Bu soruların bazıları Milli Eğitim Bakanlığının hazırladığı ders kitabındaki sorulara benzer olarak bazıları da uzman görüşlerine başvurularak hazırlanmıştır. Soruların her biri puanlamaya tabi tutulmuştur. Testin tamamı 100 (yüz) puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada öncelikle, öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanan 'Kişisel- eğitsel bilgi formu' uygulanmıştır. Bu form öğrencilerin Türk edebiyatı dersine ve şiire karşı olan ilgilerinin, edebiyat dersine çalıştıkları kaynakların, birinci öğretim dönemi sonunda

aldıkları puanların ve liseyi bitirdikten sonraki planlarının belirtilen lise türleri arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için uygulanmıştır.

Verilerin toplanması için ikinci ünite, coşku ve heyecanı dile getiren metinler (şiir)'in işlenmesi beklenmiştir. Ekim ayının ilk haftasından aralık ayının son haftasına kadar olan sürede bu ünite okullarda işlenmiştir. Yıllık planda aksama olabileceği, dönem sonu yazılı sınavların ve performans çalışmalarının yoğunluğu göz önünde bulundurulmuştur. Bu sebeple araştırma, ikinci öğretim döneminin ilk haftasına denk gelen 9-13 Şubat 2015 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Anket uygulamalarında bizzat bulunularak anlamadıkları noktalarda öğrencilere yol gösterilmiştir. Ayrıca her bir öğrencinin soruları bireysel olarak cevaplamalarına dikkat edilmiştir.

Verilerin Analizi

Veriler analiz edilirken öğrencilerden alınan veriler bilgisayar ortamına taşınarak işlenmiştir. Uygulama esnasında öğrenciler takip edilerek verilerin eksiksiz girilmesi sağlanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde Microsoft Office Excel programından yararlanılmıştır.

BÖLÜM VI

BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, incelenen değişkenler ile ilgili toplanan verilerin istatistiksel analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular önce toplanan öncüllerin analizleri şeklinde sonrasında ise alt problemlerin sırasına göre ifade edilmiştir.

Öğrencilere Yöneltilen Öncüllerin, Başarı Puanı ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular ve Yorum

Öğrencilere yöneltilen öncül sorular, araştırmacı tarafından uygulanan test sonrası alınan puanlarla bağlantı kurularak Anadolu lisesi ile mesleki ve teknik Anadolu lisesi düzeyinde aşağıda verilen tablolarda karşılaştırılmıştır.

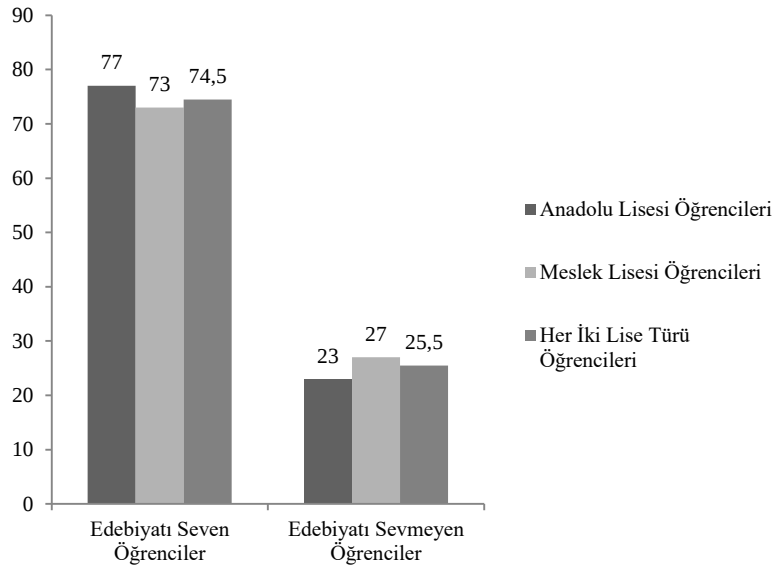
Tablo 2. Türk Edebiyatı Dersini Seven ve Sevmeyen Öğrencilerin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması

Edebiyatı Seven ve Sevmeyen Öğrencilerin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması;							
İlgi	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Anadolu Lisesi UBP	Meslek Lisesi	Meslek Lisesi UBP	Her İki Lise Türü	Tüm UBP
Edebiyatı Sevenler		154	73,44	246	33,95	400	49,16
Edebiyatı Sevmeyenler		46	70,19	91	38,8	137	49,34
Toplam Öğrenci		200	72,7	337	35,27	537	49,2

Tablo 2’de görüldüğü gibi Anadolu liselerinde edebiyat dersini seven 154 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin başarı puanı 73,44’tür. Mesleki ve teknik Anadolu

liselerinde edebiyat dersini 246 öğrenci sevmektedir. Dersi seven mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin başarı ortalamaları 33,95 puandır.

Anadolu liselerinde edebiyat dersini 46 öğrenci sevmemektedir. Dersi sevmeyen Anadolu lisesi öğrencilerinin başarı ortalamaları 70,19 puandır. Mesleki ve teknik Anadolu liselerinde 91 öğrenci dersi sevmemektedir. Dersi sevmeyen mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin başarı ortalamaları 38,80 puandır.

Şekil 2. Türk edebiyatı dersini seven ve sevmeyen öğrencilerin başarı düzeylerinin karşılaştırılması

Şekil 2’de görüleceği üzere Anadolu lisesi öğrencilerinden Türk Edebiyatı dersini, araştırmaya katılan öğrencilerin %77’si sevmektedir. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden Türk Edebiyatı dersini, araştırmaya katılan öğrencilerin %73’ü sevmektedir.

Anadolu lisesi öğrencilerinden Türk Edebiyatı dersini, araştırmaya katılan öğrencilerin %23’ü sevmemektedir. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden Türk Edebiyatı dersini, araştırmaya katılan öğrencilerin %27’si sevmemektedir.

Türk Edebiyatı dersini Anadolu lisesi öğrencileri mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha çok sevmektedir. Dersi seven Anadolu lisesi öğrencileri sevmeyenlere göre yapılan ölçme sonucunda daha başarılı çıkmıştır. Dersi seven mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencileri, sevmeyenlere göre daha başarısız çıkmıştır. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin büyük çoğunluğu Türk Edebiyatı dersini sevmelerine rağmen başarı olarak düşük seviyededirler.

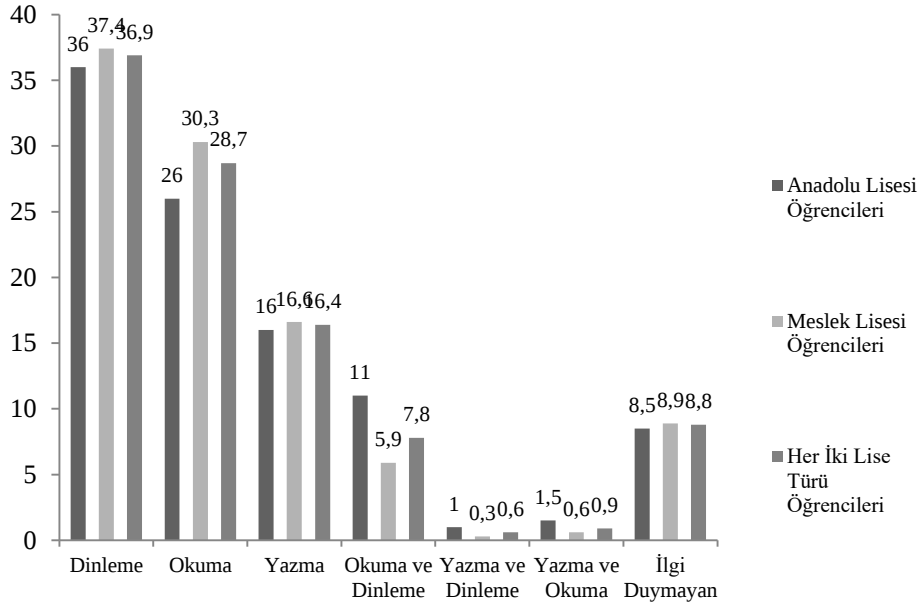
Genel olarak bakıldığında her iki lise türü bir arada düşünüldüğünde Türk Edebiyatı dersine olan ilgi ile ders başarısı arasında anlamlı bir ilgi olmadığı görülmektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Şiire İlgi Düzeyleri ile Başarılarının Karşılaştırılması

Şiire İlgi Düzeyi Bakımından Öğrencilerin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması;						
Lise Türü	Anadolu Lisesi	Anadolu Lisesi ÜBP	Meslek Lisesi	Meslek Lisesi ÜBP	Her İki Lise Türü	Tüm ÜBP
İlgi						
Dinleme	72	72,93	126	34,6	198	48,54
Okuma	52	71,85	102	34,51	154	47,11
Yazma	32	67,94	56	36,3	88	47,81
Okuma ve Dinleme	22	82,95	20	42,95	42	63,9
Yazma ve Dinleme	2	65	1	41	3	57
Yazma ve Okuma	3	67,33	2	51,5	5	61
İlgi Duymayan	17	71,88	30	31,06	47	45,83
Toplam Öğrenci	200	72,7	337	35,27	537	49,2

Tablo 3'te ifade edildiği gibi araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinden başarı puanı en yüksek olan grup, şiire okuma-dinleme şeklinde ilgisi olanlardır. Puan ortalamaları 82,95'tir. Başarı puanı en düşük olan grup yazma-dinleme şeklinde ilgisi olanlardır. Puan ortalamaları 65'tir.

Araştırmaya katılan mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden başarı puanı en yüksek olan grup, şiire yazma-okuma şeklinde ilgisi olanlardır. Puan ortalamaları 51,5'tir. Başarı puanı en düşük olan grup şiire ilgisi olmayanlardır. Puan ortalamaları 31,06'dır.

Şekil 3. Öğrencilerin şiire ilgi düzeyleri ile başarılarının karşılaştırılması

Şekil 3'te görüldüğü gibi Anadolu lisesi öğrencilerinin şiire karşı olan ilgilerinin dağılım yüzdesi şu şekildedir: %36'sı dinleme, %26'sı okuma, %16'sı yazma, %11'i okuma ve dinleme, %1,5'i yazma ve okuma, %1'i yazma ve dinleme, %8,5'i ise ilgisizdir.

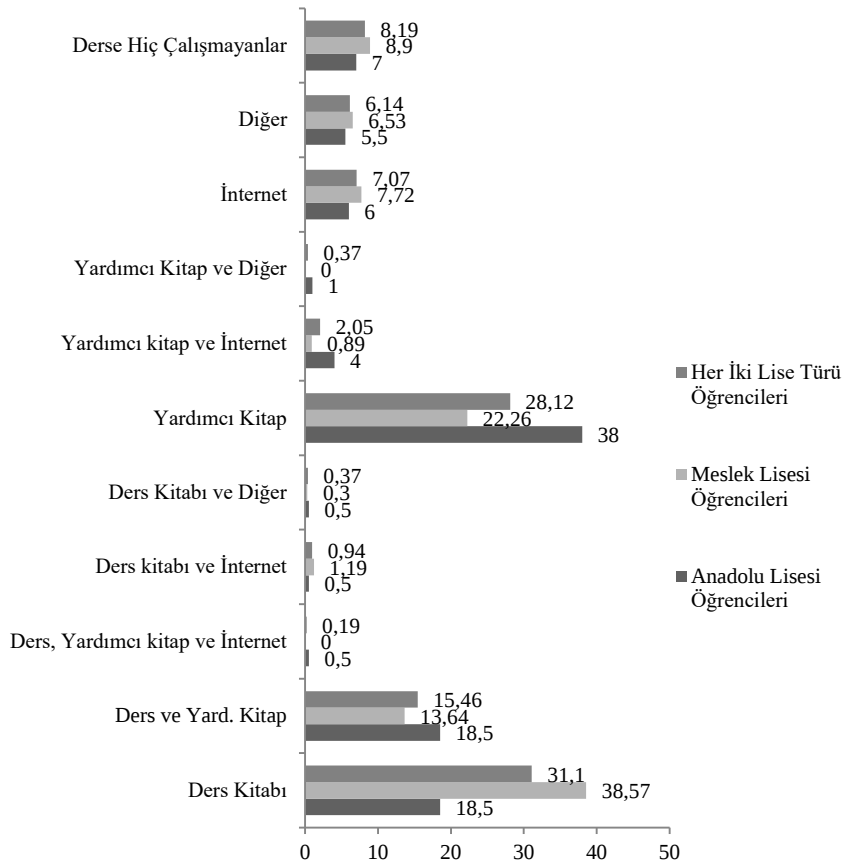
Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin şiire karşı olan ilgilerinin dağılım yüzdesi şu şekildedir: %37,4'ü dinleme, % 30,3' ü okuma, %16,6'sı yazma, % 5,9'u okuma ve dinleme, %0,6'sı yazma ve okuma, % 0,3'ü yazma ve dinleme, % 8,9'u ise ilgisizdir.

Anadolu lisesi öğrencilerinin şiire ilgileri mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha fazladır. Başarı açısından Anadolu liselerinde puan olarak en başarısız grup yazma-okuma şeklinde ilgisi olan grupken, mesleki ve teknik Anadolu liselerinde en başarılı grup yazma-okuma şeklinde ilgisi olan gruptur.

Tablo 4. Öğrencilerin Derse Çalıştıkları Kaynaklarla Başarı Puanlarının Karşılaştırılması

Türk Edebiyatı Dersine Çalışılan Kaynak Bakımından Öğrencilerin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması;							
İlgi	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Anadolu Lisesi UBP	Meslek Lisesi	Meslek Lisesi UBP	Her İki Lise Türü	Tüm UBP
	Ders Kitapları	37	75,29	130	32,15	167	41,71
Ders Kitapları ve Yardımcı Kitaplar	37	72,62	46	37,28	83	53,04	
Ders, Yardımcı Kitaplar ve İnternet siteleri	1	57	0	0	1	57	
Ders Kitapları ve İnternet Siteleri	1	57	4	45,5	5	47,8	
Ders Kitapları ve Diğer	1	68	1	30	2	49	
Yardımcı Kitaplardan	76	72,08	75	35,44	151	53,88	
Yardımcı Kitaplar ve İnternet siteleri	8	79,25	3	37,66	11	67,9	
Yardımcı Kitaplar ve Diğer	2	63,5	0	0	2	63,5	
İnternet Siteleri	12	76,33	26	35,07	38	48,11	
Diğer	11	69,55	22	39,45	33	49,48	
Derse Hiç Çalışmayanlar	14	68,93	30	40,06	44	49,25	
Toplam Öğrenci	200	72,7	337	35,27	537	49,2	

Tablo 4'te belirtildiği gibi araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinden başarı puanı en yüksek olan grup, Türk Edebiyatı dersine yardımcı kitap- internet kaynaklarından çalışan gruptur. Puan ortalamaları 79,25'tir. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden başarı puanı en yüksek olan grup, Türk Edebiyatı dersine ders kitabı ve internet sitesi kaynaklarından çalışan gruptur. Puan ortalamaları 45,5'tir.

Şekil 4. Öğrencilerin derse çalıştıkları kaynaklarla başarı puanlarının karşılaştırılması

Şekil 4’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinden %7’si Türk Edebiyatı dersine hiç çalışmamaktadır, %18,50’si yalnızca ders kitabından, %18,50’si ders kitabı ve yardımcı kaynaklardan, %0,5’i ders kitabı - yardımcı kaynak ve internet sitelerinden, %0,5’i ders kitabı ve internet sitelerinden , %0,5’i ders kitabı ve diğer materyallerden, % 38’i yalnızca yardımcı kaynaklardan, %4,0’ı yardımcı kaynak ve internet sitelerinden, %1’i yardımcı kaynak ve diğer materyallerden, % 6’sı yalnızca internet sitelerinden, %5,5’i ise yalnızca diğer materyallerden Türk Edebiyatı dersine çalışmaktadırlar.

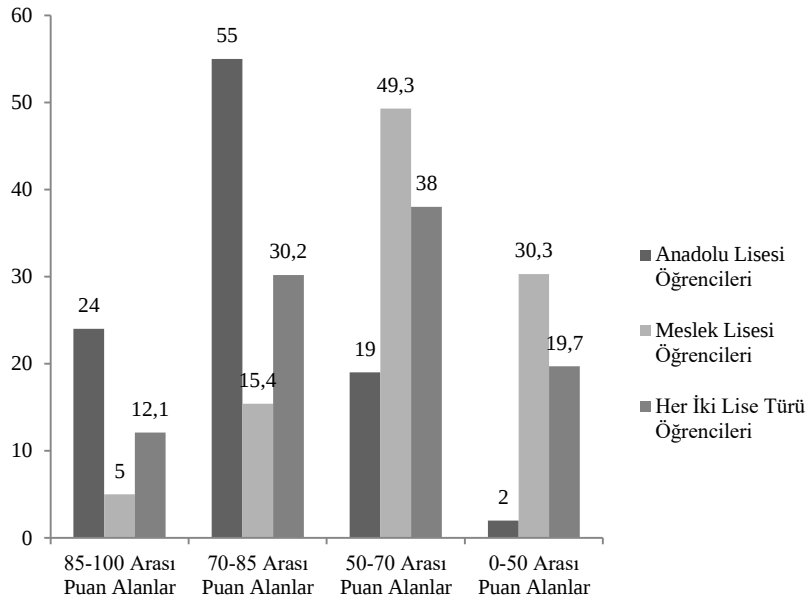
Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden %8,90’ı Türk edebiyatı dersine hiç çalışmamaktadır, %38,50’si yalnızca ders kitabından, %13,64’ü ders kitabı ve yardımcı kaynaklardan, %1,19’u ders kitabı ve internet sitelerinden, %0,30’u ders kitabı ve diğer materyallerden, %22,26’sı yalnızca yardımcı kaynaklardan, %0,89’u yardımcı kaynak ve internet sitelerinden, %7,72’si yalnızca internet sitelerinden, %6,53’ü ise yalnızca diğer materyallerden Türk Edebiyatı dersine çalışmaktadırlar.

Her iki lise türünde de öğrencilerin Türk Edebiyatı dersine genellikle yardımcı kitaplardan çalıştıkları görülmektedir. Fakat başarı olarak bakıldığında en başarılı grubun hem yardımcı kitaplardan hem de internet sitesi üzerindeki kaynaklardan derse çalışan grup olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Dönem Sonunda Aldıkları Puanla, Başarı Puanlarının Karşılaştırılması

Türk Edebiyatı Dersinde Birinci Dönem Sonunda Aldığı Puanla Göre Öğrencilerin Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması;						
Lise Türü	Anadolu Lisesi	Anadolu Lisesi UBP	Meslek Lisesi	Meslek Lisesi UBP	Her İki Lise Türü	Tüm UBP
Puan						
85-100	48	76,1	17	30,11	65	64,08
70-85	110	74,25	52	41,4	162	63,71
50-70	38	65,66	166	34,13	204	40
0-50 Arası	4	56	102	34,85	106	35,65
Toplam Öğrenci	200	72,7	337	35,27	537	49,2

Tablo 5'te belirtildiği gibi Anadolu lisesi öğrencilerinin birinci dönem sonunda aldıkları puanların genel dağılımında en fazla öğrenci 70- 85 puan aralığındaki gruptadır. 110 öğrenci 70- 85 puan aralığındadır. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin birinci dönem sonunda aldıkları puanların genel dağılımında en fazla öğrenci 50- 70 puan aralığındaki gruptadır. 166 öğrenci 50-70 puan aralığındadır.

Şekil 5. Öğrencilerin dönem sonunda aldıkları puanla, başarı puanlarının karşılaştırılması

Şekil 5'te görüldüğü gibi Anadolu lisesi öğrencilerinin birinci dönem sonunda Türk Edebiyatı dersinden aldıkları puanların dağılım yüzdesi şu şekildedir: 0-50 puan arası %2; 50-70 puan arası %19; 70-85 puan arası %55; 85-100 puan arası % 24'tür.

Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin birinci dönem sonunda Türk Edebiyatı dersinden aldıkları puanların dağılım yüzdesi şu şekildedir : 0-50 puan arası %30,3 ; 50-70 puan arası %49,3 ; 70-85 puan arası %15,4 ; 85-100 puan arası % 5'tir.

Anadolu lisesi öğrencilerinin uygulanan testten aldıkları puan ile birinci dönem sonundaki Türk Edebiyatı puanları örtüşmektedir. Fakat mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin aldıkları puan ile birinci dönem sonundaki Türk Edebiyatı puanları örtüşmemektedir.

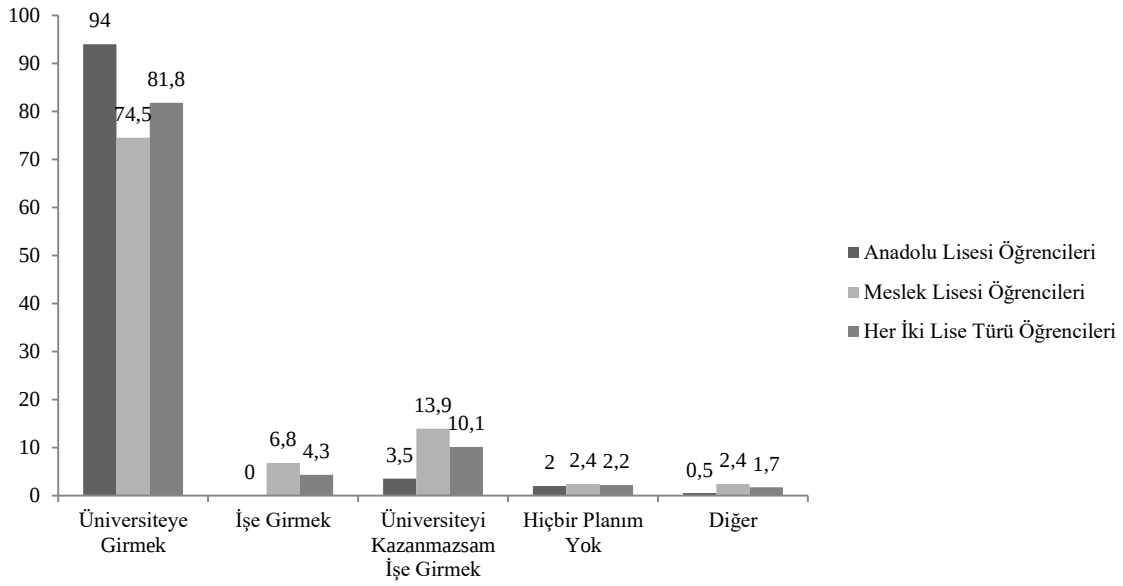
Anadolu lisesi öğrencilerinin birinci dönem sonunda Türk Edebiyatı ortalama puanlarının Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu, Anadolu lisesi öğrencilerinin dönem sonu notları ile testteki başarı puanlarının paralellik gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Liseden Sonraki Hedefleri ile Başarı Puanlarının Karşılaştırılması

Lise Sonrası Eğitim ve Mesleki Hedeflere Göre Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması;							
İlgi	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Anadolu Lisesi UBP	Meslek Lisesi	Meslek Lisesi UBP	Her İki Lise Türü	Tüm UBP
Üniversiteye Girmek		188	72,57	251	37,4	439	52,46
İşe Girmek		0	0	23	20,91	23	20,91
Üniversite Olmazsa İş		7	78,29	47	33,21	54	39,05
Hiçbir Planım Yok		4	67	8	27,25	12	40,5
Diğer		1	80	8	27,25	9	35,22
Toplam Öğrenci		200	72,7	337	35,27	537	

Tablo 6’da belirtildiği gibi Anadolu lisesi öğrencilerinden 188’i liseyi bitirdikten sonra üniversiteye gitmeyi hedeflemektedir. Araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinden başarı puanı en yüksek olanların, geleceğe dair farklı planları olan öğrenci olduğu görülmektedir. Puan ortalaması 80’dir. Başarı puanı en düşük olan grup geleceğe dair hiçbir planı olmayanlardır. Puan ortalamaları 67’dir.

Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden 251’i liseyi bitirdikten sonra üniversiteye gitmeyi hedeflemektedir. Araştırmaya katılan mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden başarı puanı en yüksek olan grup, liseyi bitirdikten sonra üniversiteye gitmeyi hedefleyen öğrencilerdir. Puan ortalamaları 37,4’ tür. Başarı puanı en düşük olan grup liseyi bitirdikten sonra bir işe girmeyi hedefleyenlerdir. Puan ortalamaları 20,91’dir.

Şekil 6. Öğrencilerin liseden sonraki hedefleri ile başarı puanlarının karşılaştırılması

Şekil 6’da belirtildiği gibi Anadolu lisesi öğrencilerinin lise öğrenimini bitirdikten sonraki eğitsel mesleki düşüncelerinin yüzdelik dağılımı: % 94’ü üniversiteye gitme; % 3,5’i üniversiteyi kazanamazsa işe girme; %2’sinin planı yok; % 0,5’inin ise farklı planları bulunmaktadır.

Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin lise öğrenimini bitirdikten sonraki eğitsel mesleki düşüncelerinin yüzdelik dağılımı: % 74,5’i üniversiteye gitme; % 6,8’i işe girme, % 13,9’u üniversiteyi kazanamazsa işe girme; % 2,4’ünün planı yok; % 2,4’ünün ise farklı planları bulunmaktadır.

Anadolu lisesi öğrencilerinin öncelikli hedefinin üniversiteye gitmek olduğu görülmektedir. Hiçbiri, işe girme düşüncesinde değildir. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin de büyük çoğunluğu üniversiteye gitmeyi hedeflemektedir. İşe girme ve üniversiteyi kazanamama durumunda işe girme düşüncesinde olanların oranının ise Anadolu lisesi öğrencilerinden fazla olduğu görülmektedir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

1.Alt problem: Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden ve Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde zihniyet” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?

Şiirde Zihniyet

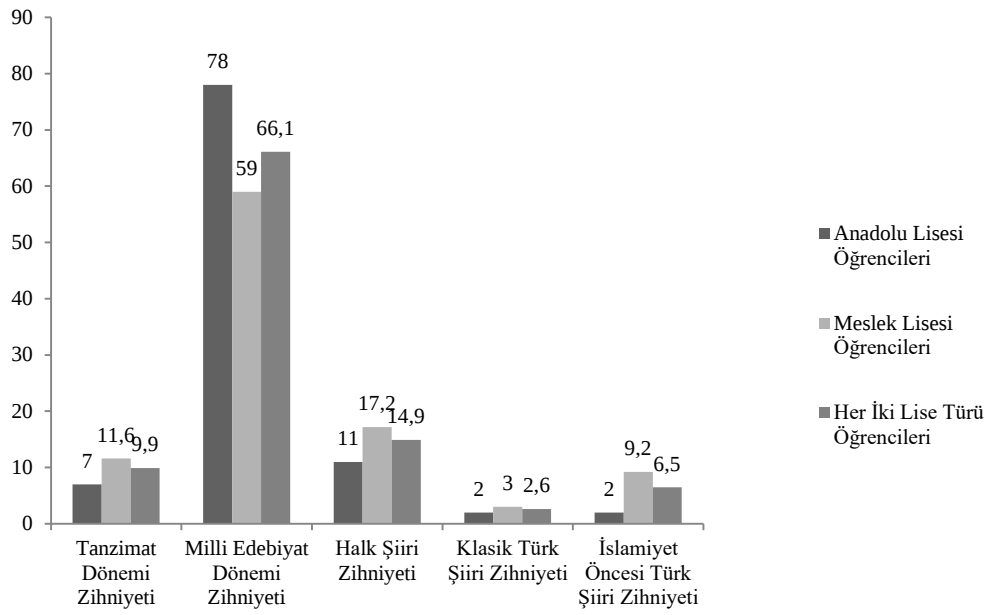
Kazanım 1: İncelediği şiirden hareketle şiirin oluşmasına imkân sağlayan zihniyeti belirler.

Kazanım 1’e yönelik bir tane soru hazırlanmıştır. Hazırlanan soruya mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki ve Anadolu lisesindeki öğrencilerin verdikleri cevaplar tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin, Kazanım 1’e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirde Zihniyet				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise Türü
	Tanzimat Dönemi	14	39	53
	Milli Edebiyat Dönemi	156	199	355
	Halk Şiiri	22	58	80
	Klasik Türk Şiiri	4	10	14
	İslamiyet Öncesi Türk Şiiri	4	31	35
	Toplam Öğrenci	200	337	537

Tablo 7’de, belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 156’sı; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 199’u şiirde zihniyetin doğru cevabı olan milli edebiyat dönemini işaretlemiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 355’i doğru cevap vermiştir.

Şekil 7. Öğrencilerin, kazanım 1’e ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

Şekil 7’de görüldüğü gibi şiirde zihniyet konusuna yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesi öğrencilerinin % 78’i doğru cevap olan milli edebiyat dönemini işaretlemiştir; mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin % 59,1’i doğru cevabı işaretlemiştir.

Şiirde zihniyet konusunda her iki lise türündeki öğrencilerin de genel anlamda başarılı oldukları; fakat Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

2. Alt problem: Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden ve Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde yapı” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?

Şiirde yapı konusunda iki tane kazanım bulunmaktadır. Bunlar;

Kazanım 2: Şiirde yapının nasıl oluştuğunu belirler,

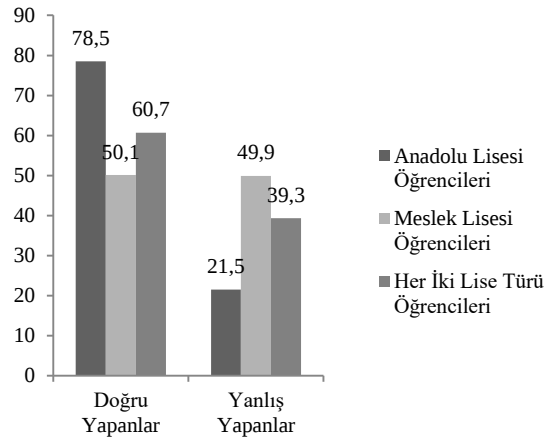
Kazanım 3: Şiirin yapısını çözümler,

şeklindedir. Bu kazanımlara yönelik hazırlanan sorulara meslek lisesindeki ve Anadolu lisesindeki öğrencilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 8. Şiirde Yapı Konusunda ‘Nazım Birimi’ Bulmaya Yönelik Veriler

Şiirde yapı (nazım birimi)				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		157	169	326
Yanlış		43	168	211
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 8’de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 157’si; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 169’u şiirin nazım birimini doğru bir şekilde belirlemiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 326’sı doğru cevap vermiştir.

Şekil 8. Şiirde yapı konusunda ‘nazım birimi’ bulmaya yönelik veriler

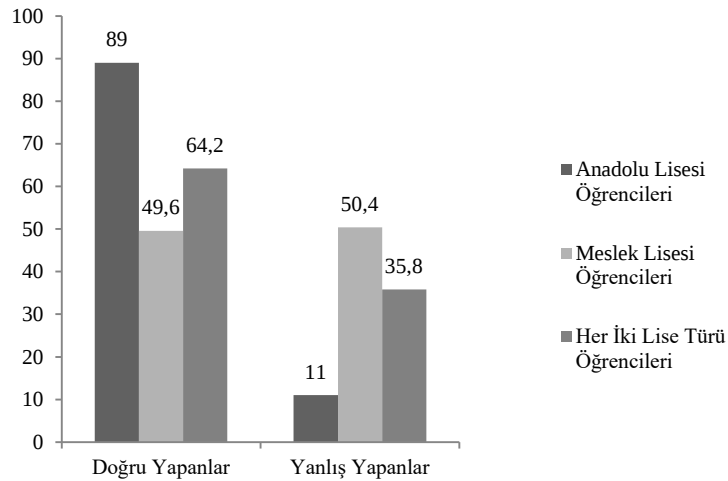
Şekil 8’de görüldüğü gibi şiirde yapıda, şiirin nazım birimini bulmaya yönelik yöneltilen soruya Anadolu lisesi öğrencilerinin % 78,5’i doğru cevap vermiştir; mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin % 50,1’i doğru cevap vermiştir. Genel olarak her iki lise türünün toplamına bakıldığında öğrencilerin 60,7’sinin şiirin nazım birimini doğru cevapladıkları görülmüştür.

Şiirin nazım birimini bulma konusunda öğrenciler genel anlamda başarılıdır. Ancak Anadolu lisesi öğrencilerinin, mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 9. Şiirde Yapı Konusunda ‘Kafiye Şeması’ Bulmaya Yönelik Veriler

Şiirde yapı (Kafiye şeması)			
Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Cevap			
Doğru	178	167	345
Yanlış	22	170	192
Toplam Öğrenci	200	337	537

Tablo 9’da belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 178’i; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 167’si şiirin kafiye şemasını doğru bir şekilde belirlemiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 345’i doğru cevap vermiştir.

Şekil 9. Şiirde yapı konusunda ‘kafiye şeması’ bulmaya yönelik veriler

Şekil 9’da görüldüğü gibi şiirde yapı konusunda şiirin kafiye şemasını bulmaya yönelik sorulan soruya Anadolu lisesi öğrencilerinin % 89’u doğru cevap vermiştir; mesleki ve

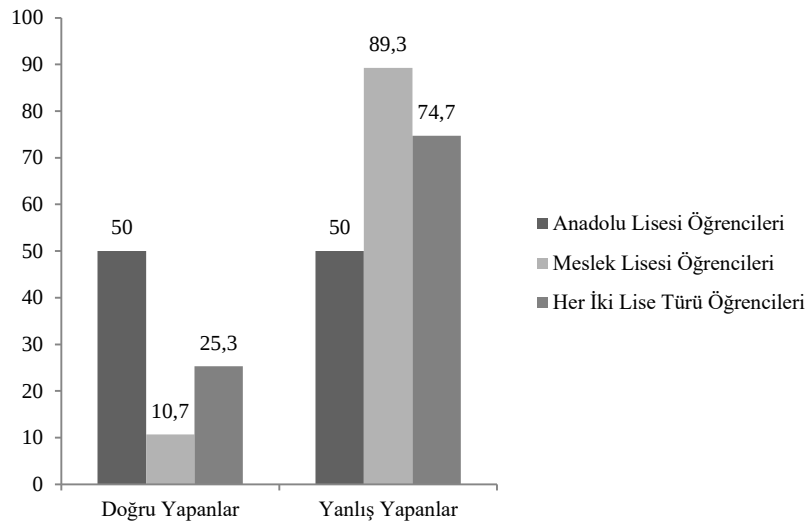
teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin %49,6'sı doğru cevap vermiştir. Genel olarak her iki lise türündeki öğrencilere bakıldığında katılımcıların % 64,2'si doğru cevap vermiştir.

Kafiye şemasını bulma konusunda öğrenciler genel anlamda başarılıdır; ancak Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 10. Şiirde Yapı Konusunda ‘Kafiye’ Bulmaya Yönelik Veriler

Şiirin yapısı (Kafiye)			
Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Cevap			
Doğru	100	36	136
Yanlış	100	301	401
Toplam Öğrenci	200	337	537

Tablo 10’da belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 100’ü; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 36’sı şiirin kafiye şemasını doğru bir şekilde belirlemiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 136’sı doğru cevap vermiştir.

Şekil 10. Şiirde yapı konusunda ‘kafiye’ bulmaya yönelik veriler

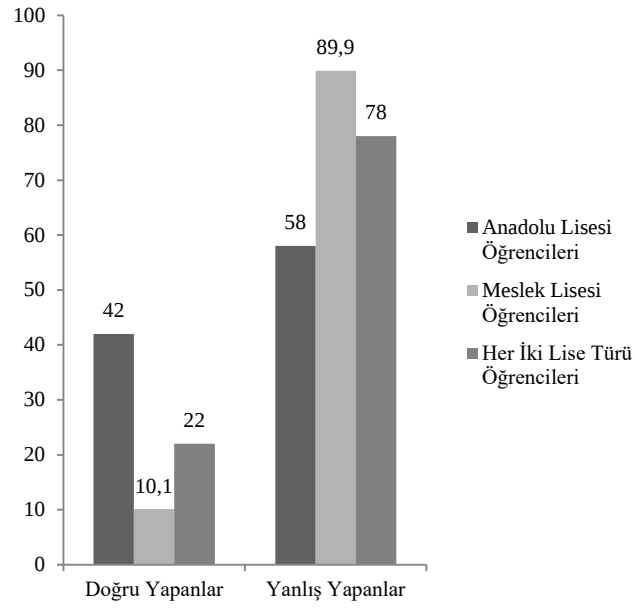
Şekil 10’ da şiirde yapı konusunda şiirin kafiyesini (uyağını) bulmaya yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesi öğrencilerinin % 50’si; mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin ise %10,7’sinin doğru cevap verdiği görülmektedir. Her iki lise türüne bir arada bakıldığında öğrencilerin % 25,3’ünün doğru cevap verdiği görülmektedir.

Genel olarak bakıldığında şiirin kafiyesini bulma konusunda öğrencilerin başarılı olmadıkları; fakat liselere ayrı ayrı bakıldığında Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 11. Şiirde Yapı Konusunda ‘Redif’ Bulmaya Yönelik Veriler

Şiirin yapısı (Redif)				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		84	34	118
Yanlış		116	303	419
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 11’de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 84’ü; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 34’ü şiirin redifini doğru bir şekilde bulmuştur. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 118’i doğru cevap vermiştir.

Şekil 11. Şiirde yapı konusunda ‘redif’ bulmaya yönelik veriler

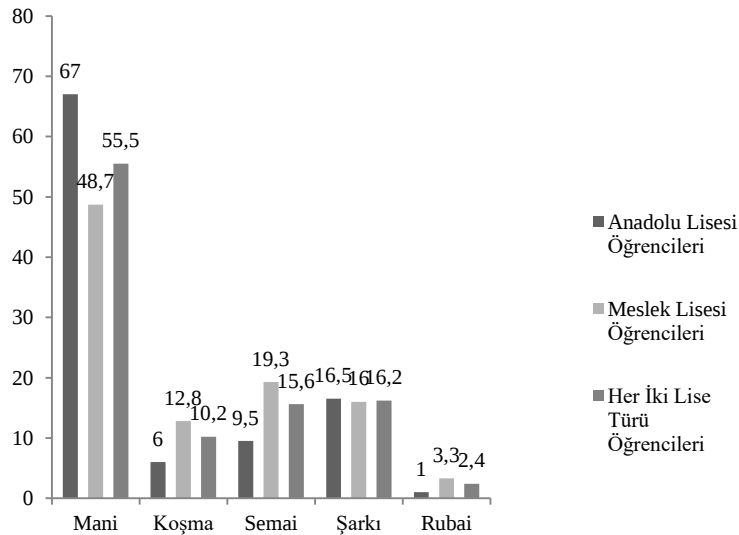
Şekil 11’de görüldüğü gibi şiirde yapı konusunda şiirin redifini bulmaya yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesi öğrencilerinin % 42’si doğru cevap vermiştir; mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin ise % 10,1’i doğru cevap vermiştir. Genel anlamda her iki lise türüne aynı anda bakıldığında öğrencilerin % 22’ sinin doğru cevap verdikleri görülmektedir.

Şiirde redif konusunda genel anlamda öğrenciler sıkıntı yaşamaktadırlar. Anadolu lisesi öğrencilerinin şiirde redif konusunda mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerine göre daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 12. Şiirde Yapı Konusunda ‘Nazım Şekli’ Bulmaya Yönelik Veriler

Şiirin nazım şekli (nazım biçimi)				
Cevap	Lise Türü			
	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise Türü	
a) Mani	134	164	298	
b) Koşma	12	43	55	
c) Semai	19	65	84	
d) Şarkı	33	54	87	
e) Rubai	2	11	13	
Toplam Öğrenci	200	337	537	

Tablo 12’de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 134’ü; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 164’ü şiirin nazım şeklinin doğru cevabı olan mani seçeneğini işaretlemiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 298’i doğru cevap vermiştir.

Şekil 12. Şiirde yapı konusunda ‘nazım şekli’ bulmaya yönelik veriler

Şekil 12’ de görüldüğü gibi şiirde yapı konusunda şiirin nazım şeklini bulmaya yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesi öğrencilerinin % 67’si; mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin ise %48,7’si doğru cevap vermiştir.

Şiirde nazım şekli konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerine göre daha başarılı oldukları görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

3. Alt problem: Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden ve Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde tema” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?

Şiirde tema konusunda 4 tane kazanım bulunmaktadır. Bunlar;

Kazanım 4: Şiirin temasını belirler,

Kazanım 5: Şiirde temanın hangi yönden ele alındığını sorgular,

Kazanım 6: Şiirin yazıldığı dönemle temayı ilişkilendirir,

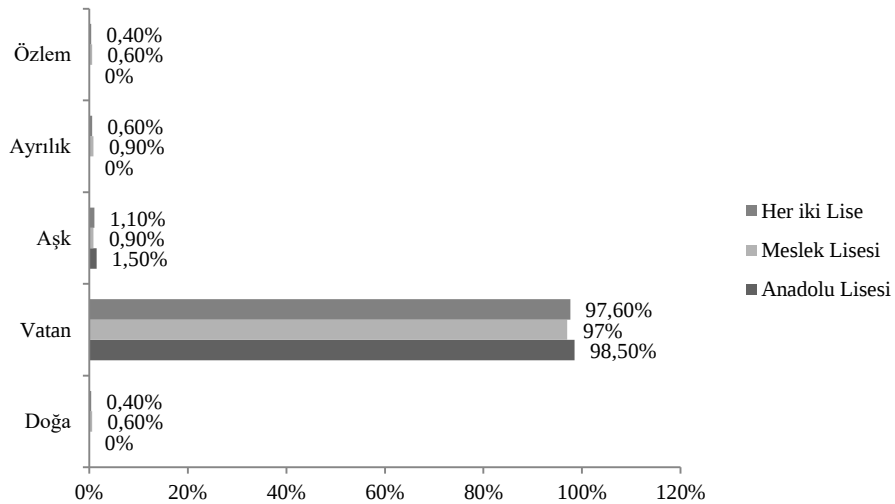
Kazanım 7: Temanın şairle ilişkisini açıklar,

şeklindedir. Bu kazanımlara yönelik hazırlanan sorulara meslek lisesindeki ve Anadolu lisesindeki öğrencilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 13.Öğrencilerin Kazanım 4'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirin teması					
Cevap		Lise	Anadolu	Meslek	Her İki Lise Türü
		Türü	Lisesi	Lisesi	
a)	Doğa		0	2	2
b)	Vatan		197	327	524
c)	Aşk		3	3	6
d)	Ayrılık		0	3	3
e)	Özlem		0	2	2
Toplam Öğrenci			200	337	537

Tablo 13'te belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 197'si; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 327'si şiirin temasının doğru cevabı olan vatan seçeneğini işaretlemiştir. Genel olarak, araştırmaya katılan 537 öğrenciden 524'ü doğru cevap vermiştir.

Şekil 13. Öğrencilerin kazanım 4'e ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

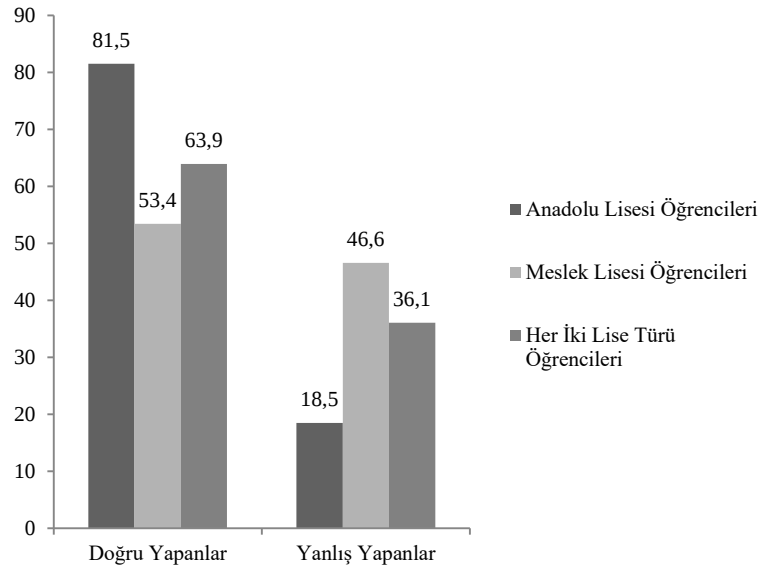
Şekil 13'te şiirde tema konusunda şiirin temasını bulmaya yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesi öğrencilerinin %98,5'i ; mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin % 97'sinin doğru cevap verdiği görülmektedir. Her iki lise türündeki toplam öğrencilerin % 97,6'sı şiirin temasını doğru bir şekilde bulmuştur.

Şiirde temayı bulma konusunda her iki okul türündeki öğrencilerin oldukça başarılı oldukları görülmektedir. Şiir inceleme yönteminin kazanımları arasında iki lise türünde de en başarılı olunan 'şiirin temasını belirleme' kazanımı olmuştur.

Tablo 14. Öğrencilerin, Kazanım 5'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirde Temanın Hangi Yönden Ele Alındığı			
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi
	Her İki Lise		
Doğru		163	180
Yanlış		37	157
Toplam Öğrenci		200	337

Tablo 14'te belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 163'ü; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 180'i şiirde temanın hangi yönden ele alındığını doğru tespit edebilmiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 343'ü doğru cevap vermiştir.

Şekil 14. Öğrencilerin, kazanım 5’e ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

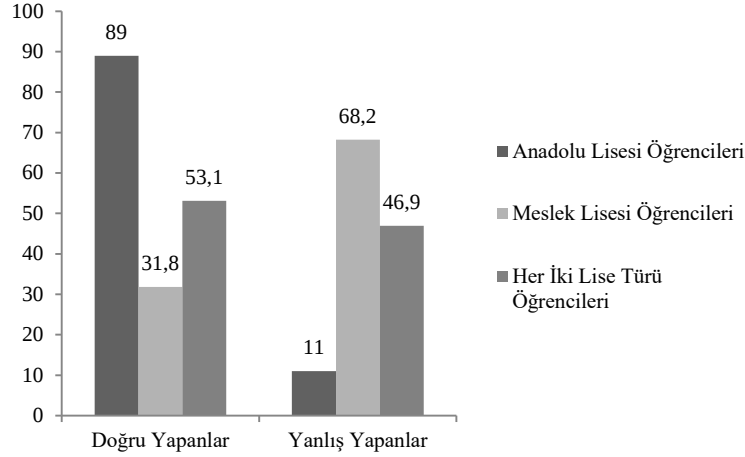
Şekil 14’te görüldüğü üzere şiirde temanın hangi yönden ele alındığını belirlemeye yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin %81,5’i; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 48,7’si doğru cevap vermiştir. Her iki lise türünde bulunan toplam öğrencilerin % 63,9’u şiirde temanın hangi yönden ele alındığını doğru tespit etmiştir.

Buradan hareketle şiirde temanın hangi yönden ele alındığı konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 15. Öğrencilerin, Kazanım 6’ya Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirin yazıldığı dönemle temasının ilişkisi.			
Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Cevap			
Doğru	178	107	285
Yanlış	22	230	252
Toplam Öğrenci	200	337	537

Tablo 15’te belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 178’i; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 285’i şiirin yazıldığı dönemle temasını doğru bir şekilde ilişkilendirmiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 285’inin doğru cevap verdiği görülmüştür.

Şekil 15. Öğrencilerin, kazanım 6’ya ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

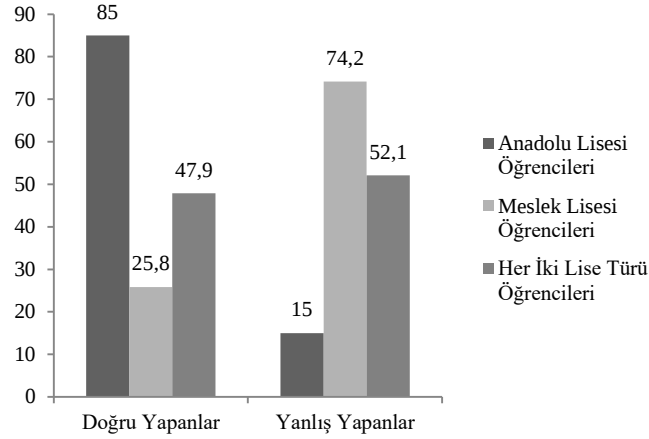
Şekil 15’te görüldüğü gibi şiirde tema konusunda şiirin yazıldığı dönemle temasını ilişkilendirmeye yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 89’u; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 31,8’i doğru cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin % 53,1’i bu kazanıma yönelik hazırlanan soruya doğru cevap vermiştir.

Şiirde temada şiirin yazıldığı dönemle temasının ilişkisi konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 16. Öğrencilerin, Kazanım 7'ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

İşlenen temanın şairle ilişkisi			
Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Cevap			
Doğru	170	87	257
Yanlış	30	250	280
Toplam Öğrenci	200	337	537

Tablo 16’da belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 170’i; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 87’si şiirin temasının şairle ilişkisini doğru tespit etmiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 257’sinin doğru cevap verdiği görülmüştür.

Şekil 16. Öğrencilerin, kazanım 7'ye ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

Şekil 16’da görüldüğü üzere şiirde tema konusunda şair ile temasını ilişkilendirmeye yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 85’i; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 25,8’i doğru cevap vermiştir. Her iki lise türündeki toplam öğrencilerin % 47,9’u şiirin teması ile şairi ilişkilendirebilmiştir.

Şiirde temada, şair ile temanın ilişkisi konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

4. Alt problem: Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden- Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiir Dili” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?

Şiir dili konusunda 6 tane kazanım bulunmaktadır. Bunlar;

Kazanım 8: Şiir dilinin özelliklerini açıklar,

Kazanım 9: Şiirde imgenin doğuş nedenlerini açıklar,

Kazanım 10: Şiirde imgenin kullanılma nedenlerini sorgular,

Kazanım 11: Söz sanatlarının şiirdeki işlevini sorgular,

Kazanım 12: Şiir dilinde çağırışım ve duygu değerinin önemini açıklar,

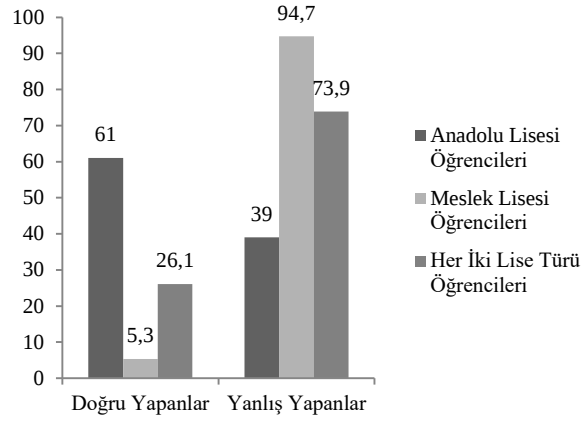
Kazanım 13: Çeşitli dönemlere ait şiirleri şiir dili bakımından karşılaştırır,

şeklindedir. Bu kazanımlara yönelik hazırlanan sorulara mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki ve Anadolu lisesindeki öğrencilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 17. Öğrencilerin, Kazanım 8’e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiir dilinin özellikleri				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
	Doğru	122	18	140
	Yanlış	78	319	397
	Toplam Öğrenci	200	337	537

Tablo 17’de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 122’si; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 18’i şiir dilinin özelliklerini doğru bir şekilde sıralayabilmiştir. Genel olarak, araştırmaya katılan 537 öğrenciden 140’ı doğru cevap vermiştir.

Şekil 17. Öğrencilerin, kazanım 8’e ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

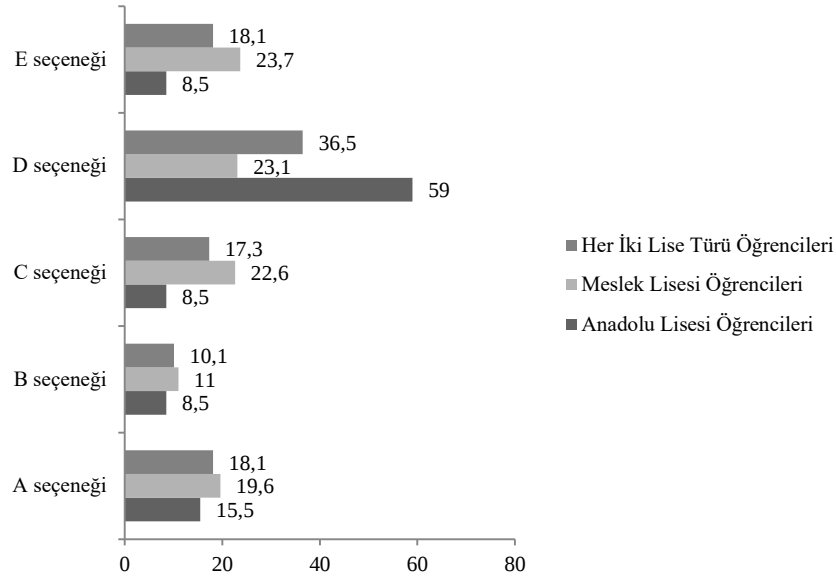
Şekil 17’de görüldüğü gibi şiir dilinin özellikleri konusuna yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 61’i; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 5,3’ü doğru cevap vermiştir. Her iki lise türündeki öğrencilerden % 26,1’i şiir dilinin özelliklerini sıralayabilmiştir.

Şiir dilinin özelliklerini açıklama konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 18. Öğrencilerin, Kazanım 9’a Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

İmgenin Doğuş Nedenleri				
	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise Türü
Cevap				
A seçeneği		31	66	97
B seçeneği		17	37	54
C seçeneği		17	76	93
D seçeneği		118	78	196
E seçeneği		17	80	97
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 18’de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 118’i; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 78’i imgenin doğuş nedenlerine yönelik hazırlanan sorunun doğru cevabı olan D seçeneğini işaretlemiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 196’sı doğru cevap vermiştir.

Şekil 18. Öğrencilerin, kazanım 9’a ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

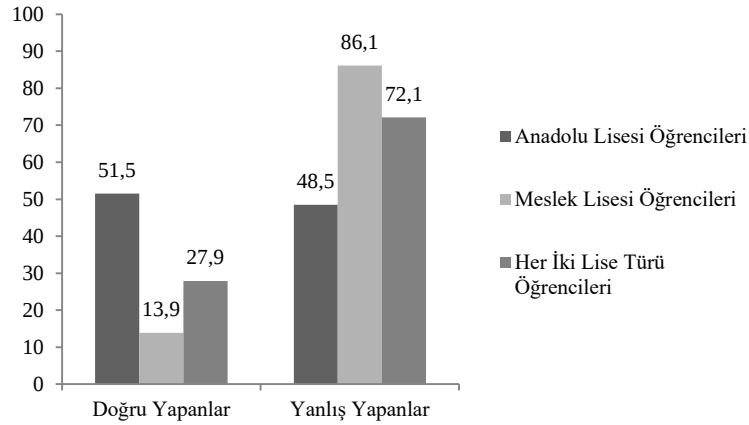
Şekil 18’de görüldüğü gibi şiir dili konusunda, şiirde imgenin doğuş nedenlerine yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 59’u; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 23,1’i doğru cevap vermiştir. Her iki lise türüne genel olarak bakıldığında öğrencilerin % 36,5’inin imgenin doğuş nedenlerine doğru cevap verdiği tespit edilmiştir.

Şiir dilinde imgenin doğuş nedenleri konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 19. Öğrencilerin, Kazanım 10'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

İmgelerin şiirdeki işlevi				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		103	47	150
Yanlış		97	290	387
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 19'da belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 103'ü; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 47'si imgelerin şiirdeki işlevlerini doğru bir şekilde ifade etmiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 150'si doğru cevap vermiştir.

Şekil 19. Öğrencilerin, kazanım 10'a ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

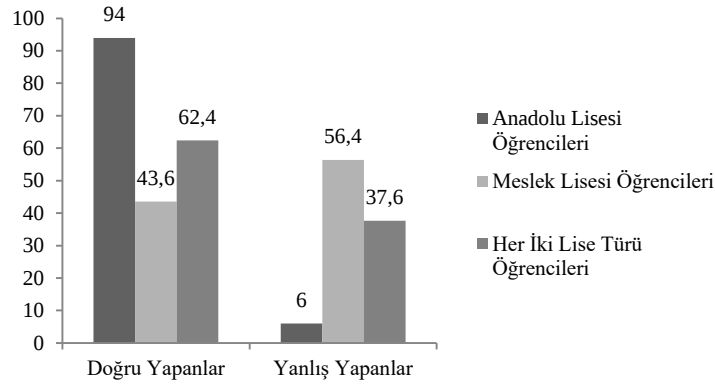
Şekil 19'da görüldüğü gibi şiir dili konusunda şiirde imgelerin işlevine yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin %51,5'i; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 13,9'u doğru cevap vermiştir.

Şiir dilinde imgelerin şiirdeki işlevi konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 20. Öğrencilerin, Kazanım 11'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Edebi sanatlar (kişileştirme).				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		188	147	335
Yanlış		12	190	202
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 20'de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 188'i; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 147'si edebi sanatlardan kişileştirmeyle ilgili soruya doğru bir şekilde cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 335'i doğru cevap vermiştir.

Şekil 20. Öğrencilerin, kazanım 11'e ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

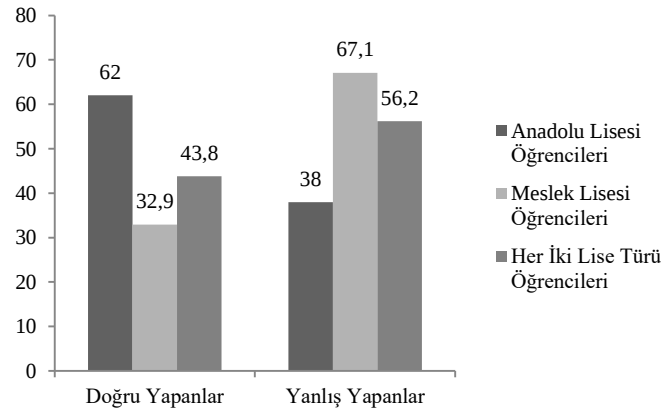
Şekil 20'de gösterildiği gibi şiir dili konusunda edebi sanatlardan kişileştirme (teşbih) sanatına yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 94'ü; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 43,6'sı doğru cevap vermiştir. Genel yüzdelik dilimde öğrencilerin %62,4'ü kişileştirme ile ilgili soruya doğru cevap vermiştir.

Şiir dilinde edebi sanatlarda kişileştirme (teşbih) konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 21. Tenasüp Sanatına İlişkin Veriler

Edebi sanatlar (Tenasüp).				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		124	111	235
Yanlış		76	226	302
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 21’de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 124’ü; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 111’i edebi sanatlardan tenasüp ile ilgili soruya doğru bir şekilde cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 235’i doğru cevap vermiştir.

Şekil 21. Tenasüp sanatına ilişkin veriler

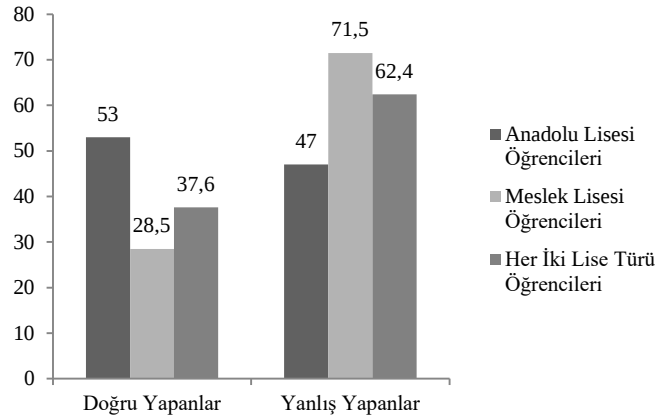
Şekil 21’de görüldüğü gibi şiir dili konusunda edebi sanatlardan uygunluk (tenasüp) sanatına yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin %62’si; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 32,9’u doğru cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin % 43,8’i şiirde tenasüp sanatını bulmuştur.

Şiir dilinde edebi sanatlardan uygunluk (tenasüp) konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 22. Telmih Sanatına Yönelik Veriler

Edebi sanatlar (Telmih)				
Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise	
Cevap				
Doğru	106	96	202	
Yanlış	94	241	335	
Toplam Öğrenci	200	337	537	

Tablo 22’de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 106’sı; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 96’sı edebi sanatlardan telmihle ilgili soruya doğru bir şekilde cevap etmiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 202’si doğru cevap vermiştir.

Şekil 22. Telmih sanatına yönelik veriler

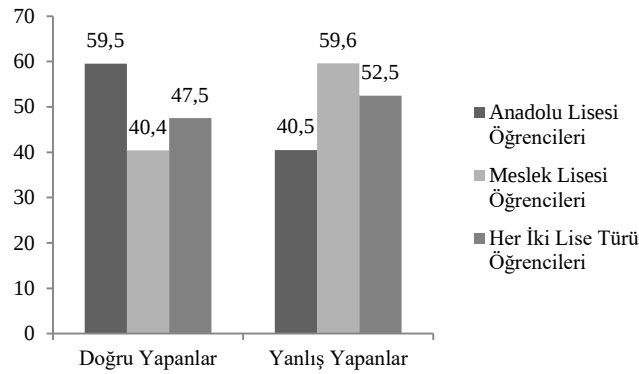
Şekil 22’de görüleceği üzere şiir dili konusunda edebi sanatlardan telmih (hatırlatma) sanatına yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 53’ü; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 28,5’i doğru cevap vermiştir. Her iki lise türündeki toplam öğrenci sayısına bakıldığında öğrencilerin % 37,6’sının doğru cevap verdiği görülmektedir.

Şiir dilinde edebi sanatlardan telmih (hatırlatma) konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 23. Hüsni ü Talil Sanatına Yönelik Veriler

Edebi sanatlar (Hüsni ü Talil).				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		119	136	255
Yanlış		81	201	282
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 23'te belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 119'u; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 136'sı edebi sanatlardan hüsni ü talil ile ilgili soruya doğru bir şekilde cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 255'i doğru cevap vermiştir.

Şekil 23. Hüsni ü talil sanatına yönelik veriler

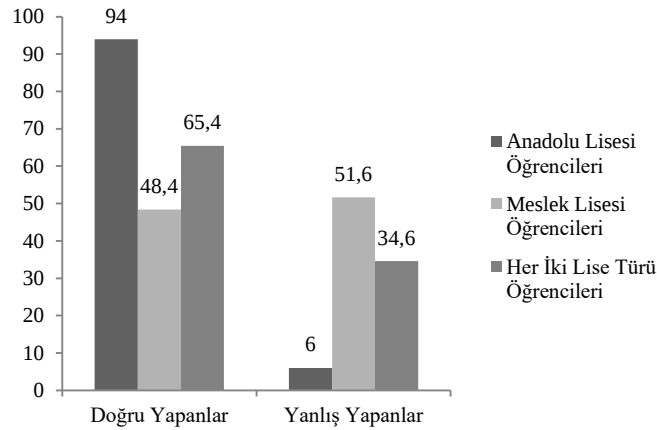
Şekil 23'te görüldüğü gibi şiir dili konusunda edebi sanatlardan hüsni ü talil (güzel sebebe bağlama) sanatına yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 59,5'i; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 40,4'ü doğru cevap vermiştir.

Şiir dilinde edebi sanatlardan hüsn ü talil (güzel sebebe bağlama) konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 24. Benzetme Sanatına İlişkin Veriler

Edebi sanatlar (Benzetme).				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		188	163	351
Yanlış		12	174	186
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 24'te belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 188'i; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 163'ü edebi sanatlardan benzetmeyle ilgili soruya doğru bir şekilde cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 351'i doğru cevap vermiştir.

Şekil 24. Benzetme sanatına ilişkin veriler

Şekil 24'te görüldüğü üzere şiir dili konusunda edebi sanatlardan benzetme (teşbih) sanatına yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 94'ü; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 48,4'ü doğru cevap vermiştir. Genel olarak

her iki lise türüne aynı anda bakıldığında öğrencilerin % 65,4'ünün doğru cevap verdiği görülmektedir.

Şiir dilinde edebi sanatlardan benzetme (teşbih) konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Anadolu liselerinde ve mesleki ve teknik Anadolu liselerinde öğrencilerin en başarılı oldukları edebi sanat kişileştirme (teşhis), en başarısız oldukları telmih (hatırlatma) sanatıdır.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

5. Alt problem: Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden- Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde Âhenk” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?

Şiirde âhenk konusunda 4 tane kazanım bulunmaktadır. Bunlar;

Kazanım 14: Şiirde âhengın hangi öğelerle sağlandığını belirler,

Kazanım 15: Her dönemin kendine özgü bir ses ve ritim anlayışı olduğunu fark eder,

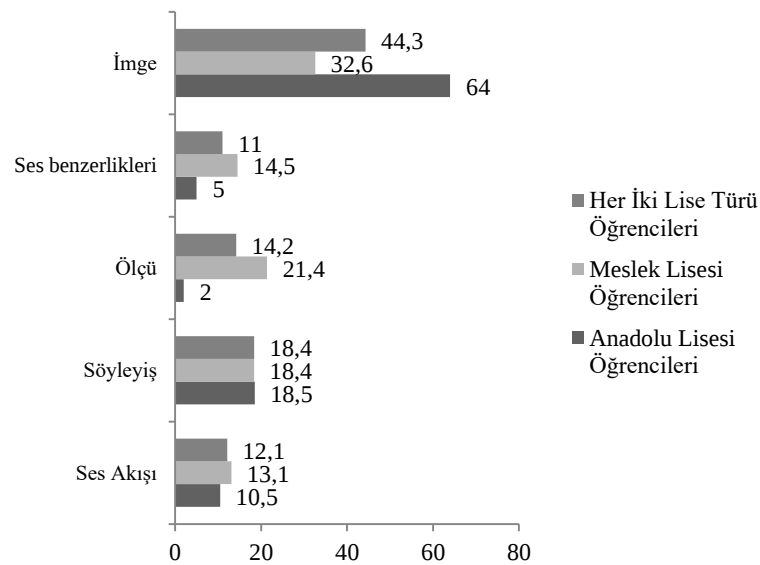
Kazanım 16: Şiirde âhengın söyleyicinin ruhi durumuna ve tavrına göre düzenlendiği hususunda örnekler verir,

Kazanım 17: Çeşitli dönemlere ait şiirleri ses ve ritim özellikleri bakımından karşılaştırır, şeklindedir. Bu kazanımlara yönelik hazırlanan sorulara meslek lisesindeki ve Anadolu lisesindeki öğrencilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 25. Öğrencilerin Kazanım 14'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirde Âhenk (Ritim) Unsurları				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise Türü
a) Ses Akışı		21	44	65
b) Söyleyiş		37	62	99
c) Ölçü		4	72	76
d) Ses benzerlikleri		10	49	59
e) İmge		128	110	238
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 25'te belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 128'i; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 110'u şiirde âhenği sağlayan unsurlarla ilgili soruya doğru bir şekilde cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 238'i doğru cevap vermiştir.

Şekil 25. Öğrencilerin, kazanım 14'e ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

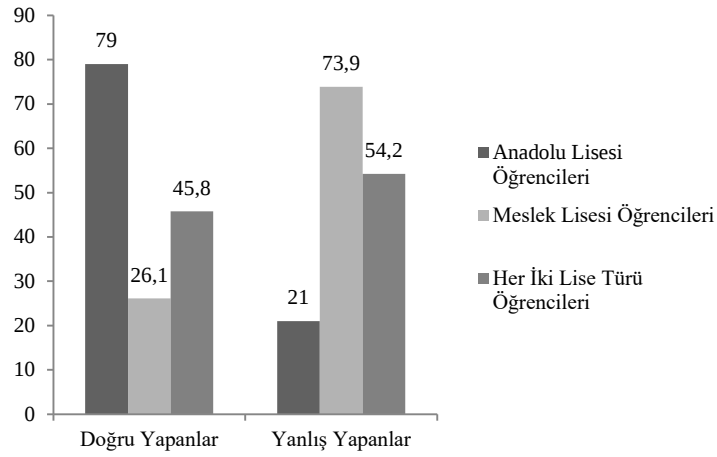
Şekil 25’te görüldüğü üzere şiirde âhengın hangi öğelerle sağlandığı konusuna yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 64’ü; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 32,6’sı doğru cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında her iki lise türündeki toplam öğrenci sayısının % 44,3’ü şiirde âhengın hangi öğelerle sağlandığı sorusuna doğru cevap vermiştir.

Şiirde ahengi sağlayan öğeler konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 26. Öğrencilerin Kazanım 15-16-17’ ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirde Âhenk				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		158	88	246
Yanlış		42	249	291
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 26’da belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 158’i; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 88’i şiirde âhenkle ilgili soruya doğru bir şekilde cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 246’sı doğru cevap vermiştir.

Şekil 26. Öğrencilerin, kazanım 15, 16, 17' ye ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

Şekil 26'da görüldüğü gibi şiirde âhenk konusunda kazanım 15, 16 ve 17'yi kapsayan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 79'u; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 26,1'i doğru cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin % 45,8'inin şiirde âhenk konusuyla ilgili hazırlanan soruya doğru cevap verdikleri görülmektedir.

Şiirde âhenk konusunda kazanım 15, 16 ve 17' de Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

6. Alt problem: Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden ve Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı "Şiirde gerçeklik ve anlam" konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?

Şiirde gerçeklik ve anlam konusunda 2 tane kazanım bulunmaktadır. Bunlar;

Kazanım 18: Şiirde anlam bütünlüğünün hangi öğelerle sağlandığını belirler,

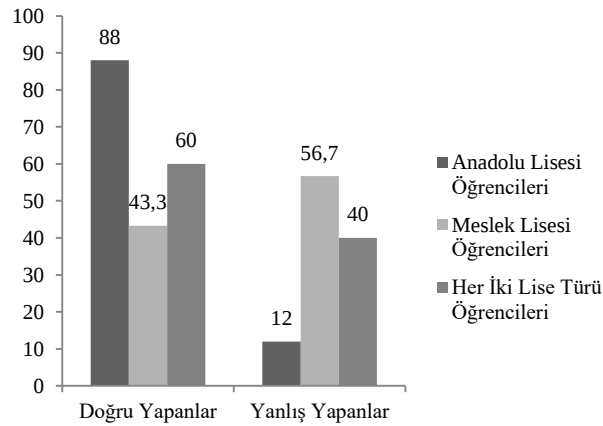
Kazanım 19: Şiirin gerçeklikle ilişkisini sorgular,

şeklindedir. Bu kazanımlara yönelik hazırlanan sorulara mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki ve Anadolu lisesindeki öğrencilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 27. Öğrencilerin Kazanım 18'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirde anlam bütünlüğünü sağlayan öğeler				
Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise	
Cevap				
Doğru	176	146	322	
Yanlış	24	191	215	
Toplam Öğrenci	200	337	537	

Tablo 27'de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 176'sı; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 146'sı şiirde anlam bütünlüğünü sağlayan unsurlarla ilgili soruya doğru bir şekilde cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 322'sin doğru cevap verdiği görülmüştür.

Şekil 27. Öğrencilerin, kazanım 18'e ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

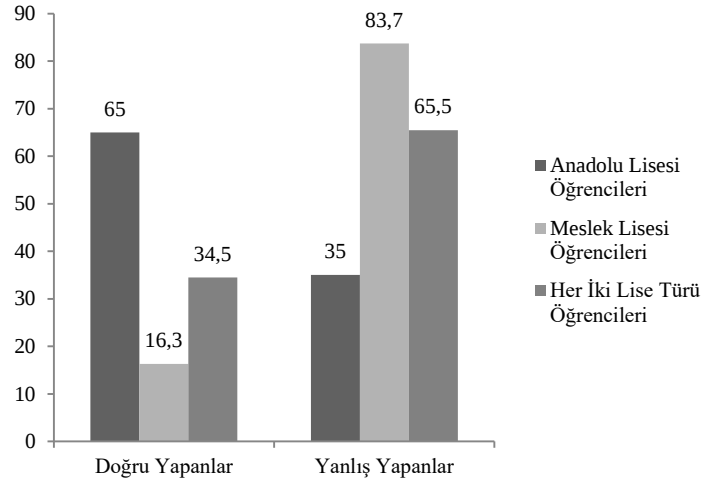
Şekil 27'de şiirde anlam bütünlüğünün hangi öğelerle sağlandığını belirlemeye yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 88'i; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 43,3'ü doğru cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında her iki lise türündeki öğrencilerin genelinde % 60'lık oranda doğru cevap veren öğrenci bulunduğu görülmektedir.

Şiirde anlam bütünlüğünü sağlayan öğeler konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 28. Öğrencilerin Kazanım 19'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirin gerçeklikle ilişkisi				
Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise	
Cevap				
Doğru	130	55	185	
Yanlış	70	282	352	
Toplam Öğrenci	200	337	537	

Tablo 28'de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 130'u; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 55'i şiirin gerçeklikle ilişkisine yönelik soruya doğru bir şekilde cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 185'i doğru cevap vermiştir.

Şekil 28. Öğrencilerin, kazanım 19'a ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

Şekil 28'de şiirin gerçeklikle ilişkisini sorgulamaya yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 65'i; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise %

16,3'ü doğru cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında her iki lise türündeki öğrencilerin % 34,5'i şiirin gerçeklikle ilişkisi konusuna doğru cevap vermiştir.

Şiirin gerçeklikle ilişkisi konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

7. Alt problem: Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden ve Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiir ve gelenek” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?

Şiir ve gelenek konusunda 4 tane kazanım bulunmaktadır. Bunlar;

Kazanım 20: Şiir geleneğinin oluşumunu örneklerle açıklar,

Kazanım 21: Sosyal ve kültürel ortamın şiir geleneğine etkisini açıklar,

Kazanım 22: Her dilin kendine ait bir şiir geleneği olduğunu fark eder,

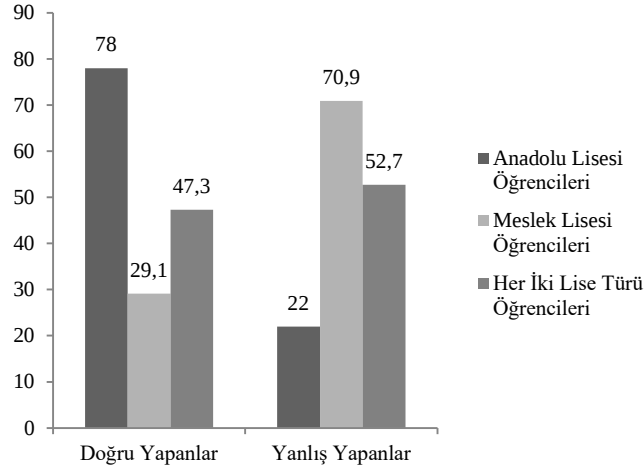
Kazanım 23: Şiirin ait olduğu geleneğin özelliklerini belirler,

şeklindedir. Bu kazanımlara yönelik hazırlanan soruya mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki ve Anadolu lisesindeki öğrencilerin verdikleri cevaplar tablo 29’da gösterilmiştir.

Tablo 29. Öğrencilerin, Şiir ve Gelenek Kazanımlarına Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirde Gelenek				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		156	98	254
Yanlış		44	239	283
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 29’da belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 156’sı; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 98’i şiirde gelenek konusuna yönelik hazırlanan soruya doğru bir şekilde cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 254’ü doğru cevap vermiştir.

Şekil 29. Öğrencilerin, şiir ve gelenek kazanımlarına ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

Şekil 29’da görüldüğü gibi şiirde gelenek konusuna yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 78’i; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 29,1’i doğru cevap vermiştir. Her iki lise türü bir arada düşünüldüğünde öğrencilerin % 47,3’ü gelenek konusunun kazanımlarına ulaşmıştır.

Şiirde gelenek konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

8. Alt problem: Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden ve Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Şiirde yorum” konusunun kazanımlarına ulaşmıştır?

Şiirde yorum konusunda 2 tane kazanım bulunmaktadır. Bunlar;

Kazanım 24: İncelediği şiiri yorumlar,

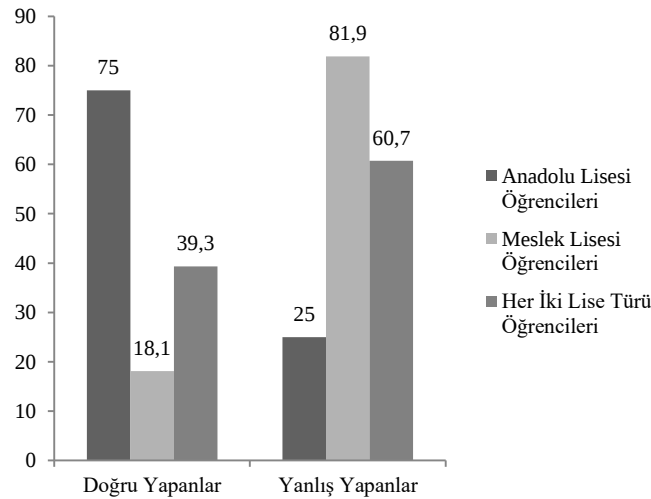
Kazanım 25: Şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları ifade eder,

şeklindedir. Bu kazanımlara yönelik hazırlanan sorulara mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki ve Anadolu lisesindeki öğrencilerin verdikleri cevaplar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 30. Öğrencilerin, Kazanım 24' e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirde yorum				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		150	61	211
Yanlış		50	276	326
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 30'da belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 150'si; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 61'i şiirde yorum kazanımına yönelik soruya doğru bir şekilde cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 211'inin doğru cevap verdiği görülmüştür.

Şekil 30. Öğrencilerin, kazanım 24' e ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

Şekil 30'da görüldüğü gibi şiirde yorum konusunda şiir yorumlamaya yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 75'i; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki

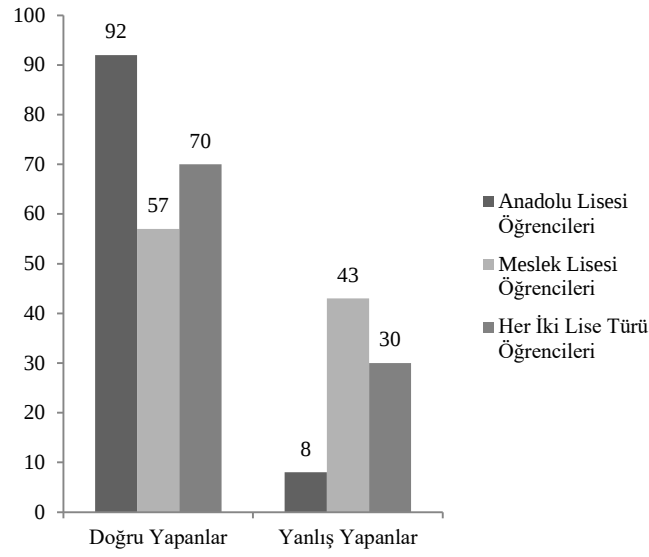
öğrencilerin ise % 18,1'i doğru cevap vermiştir. İki lise türü bir arada düşünüldüğünde genel anlamda öğrencilerin % 39,3'ünün doğru cevap verdiği görülmüştür.

İncelenen şiirin yorumu konusunda, Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 31. Öğrencilerin, Kazanım 25'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiirin Uyandırdığı Duygular				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise
Doğru		184	192	376
Yanlış		16	145	161
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 31'de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 184'ü; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 192'si şiirin uyandırdığı duygulara yönelik hazırlanan soruya doğru cevap vermiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 376'sının doğru cevap verdiği görülmüştür.

Şekil 31. Öğrencilerin, kazanım 25’e ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

Şekil 31’de görüleceği üzere şiirde yorum konusunda incelenen şiirin uyandırdığı duyguları Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 92’si; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 43,3’ü doğru ifade etmiştir. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin % 70’inin şiirin kendilerinde uyandırdığı duyguları ifade edebildiği görülmüştür.

Şiirin uyandırdığı duygu ve düşünceleri ifade etme konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

9. Alt problem: Mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerden ve Anadolu lisesindeki öğrencilerden ne kadarı “Metin ve Şair” konusunun kazanımına ulaşmıştır?

Metin ve şair konusunda 1 tane kazanım bulunmaktadır. Bu;

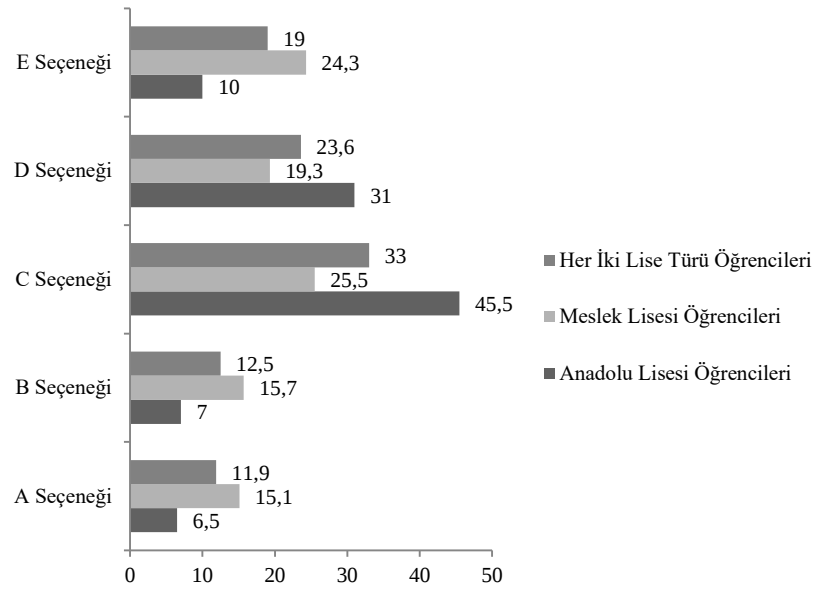
Kazanım 26: Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi açıklar,

şeklindedir. Bu kazanıma yönelik hazırlanan soruya mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki ve Anadolu lisesindeki öğrencilerin verdikleri cevaplar tablo 32’de gösterilmiştir.

Tablo 32. Öğrencilerin Kazanım 26'ya Ulaşma Düzeylerine İlişkin Veriler

Şiir ve şair				
Cevap	Lise Türü	Anadolu Lisesi	Meslek Lisesi	Her İki Lise Türü
A Seçeneği		13	51	64
B Seçeneği		14	53	67
C Seçeneği		91	86	177
D seçeneği		62	65	127
E Seçeneği		20	82	102
Toplam Öğrenci		200	337	537

Tablo 32’de belirtildiği gibi Anadolu lisesindeki 200 öğrenciden 91’i; mesleki ve teknik Anadolu liselerindeki 337 öğrenciden 86’sı şiir ile şair arasındaki ilişkiye dair hazırlanan sorunun doğru cevabı olan c seçeneğini işaretlemiştir. Genel olarak bakıldığında araştırmaya katılan 537 öğrenciden 177’sinin doğru cevap verdiği görülmüştür.

Şekil 32. Öğrencilerin, kazanım 26'ya ulaşma düzeylerine ilişkin veriler

Şair ile şiir arasındaki ilişkiye yönelik hazırlanan soruya Anadolu lisesindeki öğrencilerin % 45,5'i; mesleki ve teknik Anadolu lisesindeki öğrencilerin ise % 25,5'inin doğru cevap verdiği görülmüştür.

Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi açıklama konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Araştırmada mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile Anadolu liselerinin dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersinde şiir inceleme yöntemi konusunun hedeflerine ulaşma düzeyleri karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Türk Edebiyatı dersini Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha çok sevdiği görülmüştür. Dersi seven Anadolu lisesi öğrencilerinin sevmeyenlere göre yapılan ölçme sonucunda daha başarılı oldukları sonucuna varılmıştır. Dersi seven mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencileri, sevmeyenlere göre daha başarısız çıkmıştır. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin büyük çoğunluğu Türk Edebiyatı dersini sevmelerine rağmen başarı olarak düşük seviyededirler. Genel olarak bakıldığında her iki lise türü bir arada düşünüldüğünde Türk Edebiyatı dersine olan ilgi ile ders başarısı arasında anlamlı bir ilgi olmadığı görülmüştür.

2. Her iki lise türünde de öğrencilerin Türk Edebiyatı dersine genellikle yardımcı kitaplardan çalıştığı sonucuna varılmıştır. Fakat başarı olarak bakıldığında en başarılı grubun hem yardımcı kitaplardan hem de internet sitesi üzerindeki kaynaklardan derse çalışan grup olduğu görülmüştür.

3. Anadolu lisesi öğrencilerinin Türk edebiyatı dersinden birinci dönem sonunda aldıkları puan ile araştırmada uygulanan testten aldıkları puanların birbirine yakın olduğu görülmüştür. Ancak mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin dönem sonu puanları ile uygulanan testten aldıkları puanların örtüşmediği sonucuna varılmıştır. Anadolu lisesi öğrencilerinin birinci dönem sonundaki Türk Edebiyatı dersi ortalama puanlarının, Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin ortalama puanlarından daha yüksek olduğu, Anadolu lisesi öğrencilerinin dönem sonu notları ile testteki başarı puanlarının paralellik gösterdiği tespit edilmiştir.

4. Araştırma sonucunda Anadolu lisesi öğrencilerinin liseyi bitirdikten sonra öncelikli hedefinin üniversiteye gitmek olduğu görülmüştür. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin de büyük çoğunluğu üniversiteye gitmeyi hedeflediği sonucuna ulaşılmıştır. Üniversiteye gitme hedefi olan öğrencilerin diğer öğrencilerden daha başarılı oldukları görülmüştür.

5. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%90) şiire ilgisi olduğu sonucuna varılmıştır. Anadolu lisesi öğrencilerinin şiire ‘okuma-dinleme’; mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin ‘yazma-okuma’ olarak ilgisi olan grupların, araştırmada uygulanan testten en yüksek puanı alan gruplar olduğu görülmüştür.

6. Şiirde zihniyet konusunda, incelenen şiirden hareketle şiirin oluşmasına imkan sağlayan zihniyeti belirlemede öğrencilerin genel anlamda başarılı olduğu; fakat Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

7.Şiirde yapı konusundaki kazanımlar; şiirin nazım birimi, kafiye, redif, kafiye şeması ve nazım şeklini belirlemeye yöneliktir. Bunların her birinde elde edilen verilere göre; Anadolu lisesi öğrencileri, mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılıdır.

Şiirin yapısında Anadolu lisesi öğrencilerinin en başarılı oldukları konu kafiye şeması olmuştur. En başarısız oldukları konu ise şiirin redifini bulmak olmuştur. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin en başarılı oldukları konu nazım birimi, en başarısız oldukları konu rediftir. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin şiirin redif ve kafiyesini doğru bir şekilde bulamadığı görülmüştür. Genel anlamda bakıldığında her iki lise türünde öğrencilerin çoğunun redif ve kafiyei karıştırdıkları ve bu konuda çok eksiklerinin olduğu tespit edilmiştir.

8. Şiirde tema konusundaki kazanımlar şiirin temasını bulma, temanın şiirde hangi yönden ele alındığı, tema ile şiirin yazıldığı dönemin ilişkisi ve temanın şairle ilişkisi şeklindedir. Bu kazanımların tamamında Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Her iki lise türünde öğrencilerin şiirde tema konusunda en başarılı oldukları noktanın, şiirin temasını bulma olduğu görülmüştür. Anadolu lisesi öğrencilerinin şiirde tema konusunun kazanımlarına büyük oranda ulaştığı tespit edilmiştir. Mesleki ve teknik

Anadolu lisesi öğrencilerinin ise, temanın şairle ve dönemle ilişkisi konularında başarısız oldukları görülmüştür.

9. Şiir dili konusundaki kazanımlar şiir dilinin özellikleri, imgenin doğuş nedenleri, imgenin kullanılma nedenleri, söz sanatlarının şiirdeki işlevleri, şiir dilinde çağrışım ve duygu değerinin önemi şeklindedir. Bu kazanımların tamamında Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Anadolu lisesindeki öğrencilerin şiir dilinde zorlandıkları konu, imgelerin şiirdeki işlevini ifade etme olmuştur. Aynı şekilde imgenin doğuş nedenlerini de sıralayamamışlardır. Şiir dilinde Anadolu lisesi öğrencilerinin en başarılı oldukları konu şiirde söz sanatları; en başarısız oldukları konu ise imgelerin şiirdeki işlevleri olmuştur.

Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin büyük çoğunluğunun şiir dili konusundaki kazanımların tamamında eksiklerinin olduğu tespit edilmiştir. Özellikle şiir dilinin özelliklerini açıklama konusunda yetersiz oldukları görülmüştür.

Edebi sanatlardan teşhis, teşbih, telmih, tenasüp ve hüsn ü talil üzerinde durulmuştur. Anadolu liselerinde ve mesleki ve teknik Anadolu liselerinde öğrencilerin en başarılı oldukları edebi sanat kişileştirme (teşhis), en başarısız oldukları telmih (hatırlatma) sanatı olmuştur.

Şiir dilinde, şiirde söz sanatları konusu mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin en başarılı oldukları; şiir dilinin özelliklerini açıklama konusu, en başarısız oldukları konudur. Özellikle imge konusunda her iki okul türündeki öğrencilerin de eksik oldukları tespit edilmiştir.

10. Şiirde âhenkteki kazanımlar; şiirde ahengi sağlayan öğeler, her dönemin kendine özgü ses ve ritim anlayışı olduğu, ahengin söyleyicinin ruhi durumuna göre şekillendiği konularına yöneliktir. Şiirde âhenk konusundaki kazanımların tamamında, Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Şiirde âhenk konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin en başarılı olduğu konu ölçü çeşitleri; en başarısız oldukları ise şiirde ahengi sağlayan öğelerdir. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin en başarılı oldukları konu şiirde ahengi sağlayan öğeler; başarısız oldukları konu ölçü çeşitleridir. Şiirde âhenk konusunda mesleki ve teknik

Anadolu lisesi öğrencilerinin büyük çoğunluğunun konuyla ilgili kazanımların tamamında başarısız oldukları tespit edilmiştir.

11. Şiirde gerçeklik ve anlam konusunun kazanımları, şiirde anlam bütünlüğünü sağlayan ögeler ve şiirin gerçeklikle ilişkisi hakkındadır. Bu konuyla ilgili kazanımların tamamında Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmüştür.

Şiirde gerçeklik ve anlamda; her iki lise türündeki öğrencilerin de en başarılı oldukları konu şiirde anlam bütünlüğünü sağlayan ögeler, başarısız olunan konu ise şiirin gerçeklikle ilişkisidir. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin büyük çoğunluğu şiirin gerçeklikle ilişkisini sorgulama kazanımına ulaşamamıştır.

12. Şiirde gelenek konusunda Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin büyük çoğunluğunun şiirde geleneği kavrayamadığı görülmüştür.

13. Şiirde yorum konusunun kazanımları, incelenen şiirin yorumlanması ve şiirin uyandırdığı duyguları ifade etmedir. Bu kazanımların tamamında, Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinden daha başarılı oldukları görülmüştür.

Şiirde yorum konusunda her iki okul türündeki öğrencilerin de inceledikleri şiiri yorumlamakta güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Şiirin kendilerinde uyandırdığı duygu ve düşünceleri ise daha rahat ifade ettikleri görülmüştür.

14. Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi açıklama konusunda, araştırmaya katılan öğrencilerin başarılı olmadığı tespit edilmiştir. Şairin hayat hikâyesi başta olmak üzere bilinen özellikleri ile şiir arasında bağlantı kuramadıkları görülmüştür.

Araştırma sonucunda öğrencilerin genelinin aşağıda belirtilen konularda eksiklerinin olduğu tespit edilmiştir:

Şiirde yapı konusunda; kafiye ve redif bulma,

Şiirde tema konusunda; temanın şairle ilişkisini açıklama,

Şiir dili konusunda; şiir dilinin özellikleri, imgelerin doğuş nedenleri ve imgelerin şiirdeki işlevlerini ifade etme

Şiirde âhenk konusunda; âhengi sağlayan unsurları belirleme,

Şiirde gerçeklik ve anlam konusunda; şiirin gerçeklikle ilişkisini kurma,

Şiirde gelenek konusunda; konunun tamamı,

Şiirde yorum konusunda; incelenen şiiri yorumlama,

Metin ve şair konusunda; konunun tamamı.

Öneriler

Araştırma sonucunda mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile Anadolu liselerinin dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersinde şiir inceleme yöntemi konusunda hedeflere ulaşmada aralarında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Eğitim sisteminin unsurları olan öğretim programına, öğretmen ve öğrencilere yönelik öneriler getirilmiştir. Başarının her iki okul türünde de artırılması adına Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine, Milli Eğitim Bakanlığı'na ve öğrencilere yönelik olarak öneriler; başlıklar şeklinde verilmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenleri İçin Öneriler

1. Öğretmenlerin Türk edebiyatı öğretim programı konusunda bilgilerini güncellemeleri önerilmektedir. Öğretim programında konunun kazanımları, etkinlik örnekleri ve açıklamaları verilerek öğretmene kılavuzluk yapılmaktadır.
2. Araştırmada, ders öncesi hazırlık yapan öğrencilerin, anlatılan konuyu öğrenmede hazırlıksız öğrencilere göre daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu sebeple öğretmenler, 'şiir inceleme yöntemi' konusunda öğrencilerin derse hazırlıklı gelmelerini sağlamalıdır.
3. Öğretmenler, öğrencilere dokuzuncu sınıf Türk Edebiyatı dersinde şiir konusunda ulaştıkları kazanımlara sadece ortaöğretimde değil sonraki dönemlerde de ihtiyaç duyacaklarını kavratmalıdırlar. Öncelikle on, on bir ve on ikinci sınıflarda; sonrasında üniversite sınavında şiirle ilgili bu kazanımların önemli bir yere sahip olduğunun öğrencilere fark ettirilmesi derse olan bakış açısını olumlu yönde etkileyecektir.
4. Türk Edebiyatı dersinin temel konularından olan şiirin önemi öncelikle öğretmenler tarafından fark edilmeli; ardından öğrencilere idrak ettirilmelidir. Şiirin estetik zevk verme

yönü ön plana çıkarıldığında öğrencinin derse ilgisi artacak, başarı da beraberinde gelecektir.

5. Materyal kullanımının öğrencilerin ilgisini çekerek öğrenmeyi kolaylaştırdığı bilinmektedir. Bu sebeple öğretmenler, öğrencilerin şiir inceleme yöntemi konusunda da öğrenmelerini desteklemek amacıyla çeşitli materyal kullanabilirler. Materyaller öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine ve hedef davranışlara uygun olmalıdır. Aktif öğrenme sürecine katılan duyu organlarının sayısı ne kadar fazla ise öğrenme de o kadar kalıcı olmaktadır.

6. Araştırmada ‘şiir inceleme yöntemi’ konusunda öğrencilerin teorik bilgileri bir süre sonra unuttukları görülmüştür. Bu sebeple şiir inceleme yöntemi işlenirken sadece teorik bilgiler değil öğrencilerin öğrendiklerini pratiğe dökebileceği etkinlikler de yapılmalıdır. Uygulanmayan bilginin bir süre sonra unutulacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu şekilde öğrenmeler hem etkili hem de daha kalıcı olacaktır.

7. Şiir inceleme yöntemi konusunda, konuyu pekiştirecek ders dışı ödevlerin verilmesi öğrenmenin etkili olmasını sağlayacaktır. Öğretmenler ödev konularının seçiminde öğrencilerin seviyelerini göz önünde bulundurmalıdır. Ödevin teslim tarihinden sonra, kısa bir süre içinde öğrencilere dönüt verilmelidir. Dönüt alan öğrenci doğrusunu yanlışını görerek, konuyu daha iyi kavrayacaktır.

8. Öğretmenler, coşku ve heyecanı dile getiren metinler ünitesinin şiir inceleme konusunda üniversite sınavında çıkacak başlıklardan haberdar olmalıdır. Çünkü araştırmamızın sonucuna göre öğrencilerin birçoğu için üniversiteye gitmek, liseyi bitirdikten sonraki ilk hedeftir. Derse giriş etkinliği olarak öğrencilere üniversite sınavında çıkacak sorular hakkında ön bilgi verilmesi, öğrencilerin motivasyonunu artırarak konuya dikkatlerini vermelerinde etkili olacaktır.

9. Araştırma sonucunda mesleki ve teknik Anadolu lisesi öğrencilerinin şiir inceleme yöntemi konusunda genel anlamda başarısız oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurup ders başarısı düşük öğrencilerin durumları ile ilgili rehberlik servisi ve öğrenci velileri ile görüşüp başarısızlığın nedenlerini araştırıp önlem alabilir. Bu şekilde öğrenci daha yakından tanınarak ona uygun bir yaklaşım sergilenecektir.

10. Öğretmenler, öğrencilere şiir ezberletme ve şiir yazdırma çalışmaları yaptırmalıdır. Ezberletilecek şiirlerin öğrencilerin seviyesine uygunluğuna ve ilgi alanlarına hitap etmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca şiir yazma çalışmalarının yaptırılması konuya ilgilerinin artmasını sağlayacaktır. Değişik konularda, belli başlı hususlara dikkat ederek (şiirde yapı, âhenk, anlam...vb.) şiir yazma çalışmaları yaptırılmalıdır.

11. Öğretmenler tarafından öğrencilere yönelik şiir dinletileri ve şiir okuma yarışmaları düzenlenebilir. Şiir dinletileri ve yarışmaları öğrencilerin Türk edebiyatı dersine ve şiire olan ilgilerini artıracaktır. Şiir inceleme yöntemi konusu öğrenciler için daha anlamlı hale gelecektir.

12. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri, ders dışı eğitim çalışması (egzersiz) olarak şiir inceleme yöntemine uygun bir şekilde, şiir tahlilleri yapabilir. Öğretmenler her yıl birbirine benzer çalışmalar (tiyatro, şiir dinletisi...) yapmaktadır. Bu konuda farklılıklar yapılması hem öğretmen hem öğrenci açısından olumlu etki gösterecektir. Öğretmen kendini yenilemiş olacak, öğrenciler de şiir inceleme yöntemi konusunda bilgilerini pekiştirerek kalıcı hale getirecektir.

13. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun şiirde yapıda redif ve kafiye konusunda başarılı olamadıkları görülmüştür. Bu sebeple öğretmenlerin sınıf-okul içi ve okul dışı etkinlik olarak daha fazla redif-kafiye alıştırmaları yaptırmaları önerilmektedir.

14. Şiirde tema konusunda öğrencilerin genelinin ele alınan temanın şairle ilişkisini açıklamada zorlandığı tespit edilmiştir. Bu sebeple öğretmenlerin derslerde yeri geldikçe şairlerin hayatına dair bilgiler vermesi önerilmektedir. Şairin hayat hikayesinin anlatılması, kendi sesinden şiirlerinin dinlettirilmesi öğrencilerin ilgi ve bilgilerini artıracaktır.

15. Araştırmada öğrencilerin çoğunun şiir dili konusunda; şiir dilinin özellikleri, imgelerin doğuş nedenleri ve imgelerin şiirdeki işlevini kavrayamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin öğretim programında bu konuda verilen “etkinlik örnekleri” ve “açıklamalar” kısmını dikkate almaları önerilmektedir. Bu konu üzerinde daha fazla durmaları öğrenciler için faydalı olacaktır.

16. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunun âhenk konusunda; şiirde âhengi sağlayan öğeleri belirleyemedikleri görülmüştür. Âhengin; ses akışı, söyleyiş, ölçü ve her türlü ses benzerlikleriyle sağlandığını kavratabilmek için şiirin doğru bir şekilde okunması gerekmektedir. Bu sebeple öğretmenlerin ders içerisinde kitaptaki örnek metinleri veya

kendi seçtikleri şiirleri öğrencilere okumaları önerilmektedir. Öğretmenler bu konuda yetersiz olmaları durumunda teknolojik imkanlardan yararlanarak öğrencilere şiir dinletebilirler.

17. Şiirde âhenk konusunda aruz ölçüsünün kavranamadığı bu araştırmada tespit edilmiştir. Öğretmenler aruz ölçüsünün gösterileceği metinlerin seçimine dikkat etmelidir. Öğrencilerin seviyelerine uygun, günümüz ve günümüze daha yakın tarihlerdeki örnekler üzerinde uygulama yapılarak anlatılırsa daha başarılı sonuçlar alınacaktır.

18. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunun şiirde gerçeklik ve anlam konusunda; şiirin gerçeklikle ilişkisini sorgulayamadıkları görülmüştür. Öğretmenlerin bu konuda öğretim programında verilen etkinlik örnekleri ve açıklamalar kısmını dikkate almaları önerilmektedir.

19. Şiirde yorum konusunda; öğrencilerin genelinin herhangi bir şiiri yorumlamada güçlük çektikleri tespit edilmiştir. Bu sebeple öğretmenlerin daha fazla etkinlik yaparak konuyu desteklemelerinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na Öneriler

1. Ders geçme sisteminde düzenlemeler yapılması öğrencilerin derse verdikleri önem ve ders başarısında etkili olacaktır. Mevcut geçme sisteminde öğrenciler 'nasıl olsa geçirim' zihniyeti ile hareket etmektedirler.

2. Araştırma sonucunda Türk edebiyatı ders kitaplarının, öğrencilerin derste takip ettikleri ve derse çalıştıkları temel kaynak durumunda olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple ders kitaplarının öğrencilerin seviyelerine uygun olarak ve ilgilerini çekecek bir şekilde düzenlenmesi fayda sağlayacaktır.

3. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin ders kitaplarından sonra derse çalıştıkları kaynaklar arasında yardımcı kitaplar gelmektedir. Bu sebeple Türk edebiyatı ders kitabından ayrı olarak bütün öğrencilerin istediklerinde faydalanabileceği ortak bir yardımcı kitap hazırlanması (içerisinde bilgi, örnek metinler, örnek sorular olan) önerilmektedir. Piyasada bulunan kaynaklardan bazıları yüzeysel bilgiler içerdiğinden öğrencilerin o konuda eksiklerinin kalmasına sebep olurken bazı kaynaklar da çok ayrıntıya girerek kafalarını karıştırmaktadır.

4. Öğrencilerin, dokuzuncu sınıfın temel konularından biri olan şiir ünitesinin şiir inceleme yöntemi kazanımlarına ulaşmada lise türlerine göre büyük farklılık gösterdiği bu araştırmada tespit edilmiştir. Bu sebeple Türk Edebiyatı öğretim programında bu konunun lise türlerine göre yeniden düzenlenmesi önerilmektedir.
5. Coşku ve heyecanı dile getiren metinlerle ilgili belgeseller hazırlanabilir. Öğretmenlerin derslerde kullanabilecekleri bu materyal, öğrencilerin ilgi ve bilgilerini artırıcı bir etki gösterecektir.
6. Dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersi coşku ve heyecanı dile getiren metinler ünitesinde, ‘Şiirde Yapı’ konusu birçok alt başlığı bünyesinde barındırmaktadır. Fakat öğretim programında bu konu bütün şeklinde verilmiştir. Kendi içerisinde bölümlere ayrılarak verilmesi hem öğretmenlerin dersi daha planlı anlatmasını sağlayacak hem de öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarına katkıda bulunacaktır.
7. Edebi sanatlar konusunda öğrencilerin kavram kargaşası yaşadıkları görülmüştür. Bu sebeple sanatların isimlendirilmesinde bir standart yakalanmalıdır. (teşbih-benzetme...vb.)
8. Dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersi coşku ve heyecanı dile getiren metinler ünitesinde şiirde gelenek konusunun öğrencilerin çoğu tarafından kavranamadığı bu araştırmada tespit edilmiştir. Bu konunun şiirde zihniyet konusunun akabinde verilmesinin konuyu öğretmede daha etkili olacağı düşünülmektedir.
9. Araştırmada dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersi coşku ve heyecanı dile getiren metinler ünitesinde metin ve şair konusunun öğrencilerin çoğu tarafından kavranamadığı tespit edilmiştir. Ders kitaplarının öğrenciler için temel kaynak olduğu göz önünde bulundurulduğunda şiir inceleme yöntemi konusunda verilen şiirlerin şairleri hakkında ilgi çekici, kısa bilgilere yer verilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Öğrencilere Yönelik Öneriler

1. Şiir inceleme yöntemi konusuna yardımcı kaynaklardan da takviye yaparak çalışmak öğrencinin daha fazla örnek metin ve soru ile karşılaşarak konuyu daha iyi öğrenmesini sağlayacaktır. Fakat yardımcı kaynak seçiminde bireysel karar vermeyip öğretmenlerin önerisi de dikkate alınmalıdır.

2. Şiir inceleme yöntemi konusunun alt başlıkları birbiriyle bağlantılıdır. Bir konudaki eksiklik diğer konuların da eksik kalmasına sebep olmaktadır. Bu sebeple derse keyfi devamsızlık yapılmamalıdır. Konularda eksik kalınması durumunda eksiklerin sıcağı sıcağına tamamlanması faydalı olacaktır.

3. Araştırma sonucunda görülmüştür ki, şiir inceleme yöntemi konusundaki bilgiler pratiğe döküldüğü takdirde kalıcı olmaktadır. Bu sebeple sınıf- okul içi etkinlikleri, okul dışı etkinlikleri, zamanında ve eksiksiz bir biçimde yapılmalıdır. Aksi halde bir süre sonra unutulacaktır.

KAYNAKLAR

- Akın, G. (1996). *Şiiri düzde kuşatmak*. İstanbul:YKY.
- Aksan, D. (1995). *Şiir dili ve Türk şiir dili*. Ankara:Engin.
- Aktaş, Ş. (2013). *Şiir tahlili*. Ankara: Kurgan edebiyat.
- Altıok, M. (2003). *Şiirin ilk atlası*. İstanbul: YKY.
- Alain (1981). *Edebiyat üzerine düşünceler* (A. Bezirci, Çev.).İstanbul: Yazarlar ve çevirmenler yayın üretim kooperatifi.
- Araz, R. (2005). *Şiir incelemesi*. Ankara: Alp.
- Aydın, M. (2006) Edebiyatın dili üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*, 169, 184-189.
- Aytaş, G. (2006). Edebi türlerden yararlanma. *Milli Eğitim Dergisi*, 169 ,261- 275.
- Berk, İ. (2005). *Poetika/ logos şiirin doğası üzerine*. İstanbul: Dünya.
- Beyatlı, Y. K. (1949). Dergâhtan bu yana kafiye. *Şadırvan dergisi*, 25.
- Beyatlı, Y. K. (1984). *Edebiyata dair*. İstanbul: İFC yay.
- Bilgegil, K. (1944). *Cehennem meyvası*. İstanbul: Yeni Türk matbaacılık A.Ş.
- Bolat, S. ,& Nayır, Y. N. (2004). *Şiir sanatı*. İstanbul: Varlık.
- Cemiloğlu, M. (2003). *Türk dili ve edebiyatı öğretimi*.İstanbul: Alfa.
- Cengiz, M. (2005). *Şiir imge biçim biçem*.İstanbul: Digraf.
- Çetin, N. (2009). *Şiir çözümleme yöntemi*. Ankara: Öncü kitap.
- Çetişli, İ. (2004). *Metin tahlillerine giriş I*.Ankara: Akçağ.
- Çolak, V. (2004). *Şiir nedir ve nasıl yazılır*. İstanbul: Papirüs.
- Dilçin, C. (2009). *Örneklerle Türk şiir bilgisi*. Ankara: TDK yay.
- Dursunoğlu, H. (2006). Cumhuriyetin ilanından günümüze Türkçe ve edebiyat öğretiminin orta öğretimdeki tarihi gelişimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 169, 227-245.

- Eliot, T. S. (1983). *Edebiyat üzerine düşünceler* (S. Kantarcıoğlu, Çev.). Ankara: Kültür Turizm Bakanlığı.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: H. Ü. .
- İlaydın, H. (1999). *Türk Edebiyatında nazım*. Ankara: Akçağ.
- Kabaklı, A. (1992). *Şiir incelemeleri*. İstanbul: Türk edebiyatı vakfı.
- Kanık, O. V. (1975). *Bütün şiirleri*. Ankara: Bilgi.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kavcar, C. (1982). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Ankara Üniversitesi yay.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin.
- Kısakürek, N. F. (1969). *Şiirlerim*. İstanbul: Fatih yay.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). *Ortaöğretim Türk edebiyatı dersi 9., 10., 11.,12. Sınıflar öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim.
- Nayır, Y. N. (1984). Edebiyat öğretimi. *Öğretmen Dünyası Dergisi*, 52, 10-11.
- Okay, O. (2011). *Sanat ve edebiyat yazıları*. İstanbul: Dergâh
- Önal, M. (2012). *Edebiyat sanatı*. Ankara: Kurgan Edebiyat.
- Safa, P. (1978). *Sanat, Edebiyat, Tenkit*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Sencer, M. (1989). *Toplum bilimlerinde yöntem*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Solok, C. K. (1984). Edebiyat eğitimi ve öğretimi. *Öğretmen Dünyası Dergisi*, 52, 9-10.
- Tanpınar, A. H. (1977). *Edebiyat üzerine makaleler*. İstanbul: Dergâh.
- Taşdelen, V. (2006). Edebiyat eğitimi: Hermeneutik bir yaklaşım. *Milli Eğitim Dergisi*, 169, 42-55.
- Tekgöz, M. (2005). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde edebiyat temelli öğretim yönteminin öğrencilerin akademik başarısına ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Thomson, G. (1984). *Şiir sanatı* (C. Çapan, Çev.). İstanbul: Üç çiçek.
- Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük.(2014). 24 Eylül 2014 tarihinde <http://www.tdk.gov.tr/index.php> sayfasından erişilmiştir.

Warren, A. , &Wellek, R. (1983). *Edebiyat Biliminin Temelleri* (A. E. Uysal, Çev.).
Ankara: Kùltür ve Turizm Bakanlığı.

EKLER

EK 1. Tez Çalışma İzin Belgesi

	T.C. BAYBURT VALİLİĞİ İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Sayı : 67155047/821/1321613 Konu: Tez Çalışma İzni	06/02/2015
Sayın : Hülya Kübra GÜRSOY <u>BAYBURT</u>	
İlgi : 05/02/2015 tarihli dilekçeniz.	
İlgi dilekçenizle talep edilen "Tez Çalışma İzni" ile ilgili 06/02/2015 tarih ve 67155047/821/1313444 sayılı Müdürlüğümüzün Onayı ekte gönderilmiştir.	
Bilgilerinizi rica ederim.	
Memet Fatih ULUCA Müdür a. Millî Eğitim Müdür Yardımcısı	
EK: Olur (1 adet)	
Güvenli Elektronik İmza ile Aslı ile Aynıdır 06.02.2015 Alim ATEŞ Şef	
Cumhuriyet Cad. 69000/BAYBURT Elektronik Ağ: http://bayburt.meb.gov.tr e-posta: egitim_ogretim69@meb.gov.tr	Ayrıntılı bilgi için: Alim ATEŞ Şef Tel: (0 458) 211 2181-2536 Faks: (0 458) 211 6077
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 552d-b546-312e-8126-0287 kodu ile teyit edilebilir.	

**T.C.
BAYBURT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 67155047/821/1313444
Konu: Tez Çalışması İzni

06/02/2015

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve
Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) Hülya Kübra GÜRSOY'un 05/02/2015 tarihli dilekçesi.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yüksek lisans yapan Hülya Kübra GÜRSOY'un "Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Anadolu Liselerinin Dokuzuncu Sınıf Türk Edebiyatı Dersi Şiir inceleme yöntemi konusu hedeflerine ulaşma düzeylerinin karşılaştırılması" konulu tez çalışmasını İlîmiz Merkez Anadolu Liselerinde uygulanmasını ilgi (b) dilekçe ile talep etmektedir.

Uygulanmak istenen tez çalışmasına ilişkin ölçme araçları ilgi (a) Yönetmeliğinin 5. Maddesinin (b) bendi çerçevesine göre Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme Komisyonunca incelenmiş olup, söz konusu tez çalışmasının uygulanmasında bir sakınca olmadığı belirtilmiştir.

Bu bağlamda; tez çalışmasının İlîmiz Merkez Anadolu Lisesi 9. Sınıf öğrencileriyle tamamen okul idaresi izni doğrultusunda ve eğitim-öğretimi aksatmadan uygulanmasında Müdürlüğümüzce bir sakınca bulunmamaktadır.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Kemalettin KARABULUT
Millî Eğitim Müdür Yardımcısı

EK : Tutanak (1 sayfa)

OLUR
06/02/2015

Memet Fatih ULUCA
Vali a.
Millî Eğitim Müdür V.

Elektronik İmza
Aşıl ile Aynıdır
06/02/2015

Alim ATEŞ
Şef

Cumhuriyet Caddesi 69000/BAYBURT
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: temelegitim69@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: A. ATEŞ Şef
Tel: (0 458) 211 2181
Faks: (0 458) 211 6077

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7939-5c2e-38e0-a21d-624b kodu ile teyit edilebilir.

EK 2. Bilgi Testi

SORULAR

...

III

*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim: Bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.*

...

IV

*Bastığın yerleri 'toprak!' diyerek geçme, tanı:
Düşün altında binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.*

...

(Mehmet Akif Ersoy- 1921)

*(1'den 6'ya kadar olan soruları yukarıdaki
dörtlülere göre cevaplandırınız.)*

1.İstiklal marşından alınan yukarıdaki dörtlülere hakim olan zihniyet aşağıdakilerden hangisidir?(5p)

- A) Tanzimat dönemi zihniyeti
- B) Milli edebiyat dönemi zihniyeti
- C)Halk şiiri zihniyeti
- D)Klasik Türk şiiri zihniyeti
- E)İslamiyet öncesi Türk şiiri zihniyeti

2. Yukarıdaki şiirin yapısını çözümleyiniz.(nazım birimi, kafiye şeması, kafiye, redif)(10p)

Nazım birimi:

Kafiye şeması:

Kafiye:

Redif:

3.Yukarıdaki şiirle ilgili yorumlarınızı yazınız.(şiir dili, anlam yönünden) (5p)

Dil:

Anlam(*çok anlamlı,tek anlamlı...*):

4.a.Yukarıdaki şiirin teması aşağıdakilerden hangisidir?(5p)

A)Doğa B)Vatan C)Aşk D)Ayrılık E)Özlem

b. Bu şiirde tema hangi yönden ele alınmıştır?

(bireysel, toplumsal, evrensel...)(5 p)

5.Bu şiirin yazıldığı dönemle(1921) temasını ilişkilendiriniz.(5p)

6. İşlenen temanın, şair Mehmet Akif Ersoy'la ilişkisini açıklayınız.(5p)

7.İstiklal Marşı'ndan yola çıkarak Mehmet Akif Ersoy ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?(5p)

- A)Gözleme dayalı şiirler yazdığı
- B)Şairin coşkulu bir söyleyişi olduğu
- C)Sanat için sanat anlayışını benimsediği
- D)Şairin yaşadığı dönemde mücadelelere katıldığı
- E)Vatan, millet gibi değerlere önem verdiği

8. *Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!*

Kükremiş sel gibiyim: Bendimi çiğner, aşarım.

Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım.

a.Yukarıdaki dörtlüğün sizde uyandırdığı duygu ve düşünceleri yazınız.(5p)

b.Yukarıdaki dörtlükte altı çizilerek belirtilen imgelerin şiirdeki işlevi nedir?(5p)

9.Şimdiye kadar incelediğiniz şiirlerden hareketle aşağıdakilerden hangisi imgenin doğuş nedenlerinden değildir?(5p)

A. Kelime, kavram ve deyişlerin sayılı olması

B. Kelime, kavram ve deyişlerin belirli olması

C. İnsan hayali ve düşüncesinin sınırsız olması

D. Şairin gerçekliği görüldüğü gibi anlatma arzusu

E. İnsanın, sınırlı olan kelime ve kavramlarla sınırsız ifade etme arzusu

10. Aşağıdakilerden hangisi şiirde âhenk(ritim) unsurlarından değildir?(5p)

A)Ses akışı B)Söyleyiş C)Ölçü D)Ses benzerlikleri E)İmge

11. Aşağıdaki şiirlerde altı çizili ifadelerde kullanılan söz sanatını karşısına yazınız.(*kişileştirme-benzetme-hüsn ü talil-tenasüp-telmih*)(5p)

I. Gecenin gözyaşı öper çiçekleri.

.....

II. Çal,söyle bir türkü uzun havadan,

Bir varsağı çağır, sonra bir destan.

.....

III. Gönlünü Şirin'in aşkı sarınca

O hızla dağları Ferhat yarınca

.....

IV. Gök masmavi bu sabah,

Güzel şeyler düşünelim diye.

.....

V. Kara bir duman gibi dağılır hatıram rüzgarda.

.....

12. Aşağıda farklı dönemlere ait üç şiir örneği verilmiştir. Karşılarındaki boşluklara ahengin hangi ölçü ile sağlandığını ve şiirin hangi şiir geleneğine ait olduğunu yazınız.(*ölçü:serbest,hece,aruz*) (*gelenek:modern,divan,halk*)(10P)

I. ölçüsü:.....

geleneği:.....

Aramızı kesti dumanlı dağlar

Tepesinden aşan yollar yücedir.

Artıyor efkarım yine bu çağlar

Bilmiyorum nazlı yarım nicedir

II. ölçüsü:..... geleneği: .....

Beni candan usandırdı cefâdan yâr usanmaz mı

Felekler yandı âhımdan murâdım şem'i yanmaz mı

III. ölçüsü:..... geleneği:.....

Gün doğmadan

Daha deniz bembeyazken çıkacaksın yola.

Kürekleri tutmanın şehveti avuçlarında

İçinde bir iş görmenin saadeti

Gideceksin.

13.a. "Saat kaç?" , "Yaran iyileşti mi?", "Bir bardak su getirir misin?" ifadelerinde "saat", "yara" ve "su" kelimelerinin ifade ettikleri anlam ile aynı kelimelerin "İşte tam bu saatte bir yara gibidir su." (Cemal Süreya) dizesindeki ifade ettikleri anlamı(gerçek, mecaz) karşılaştırınız. (5p)

b. Yukarıdaki düz cümleler ve şiir dizesinden hareketle şiir dilinin özelliklerini açıklayınız.(5p)

14. "Çiziyorum havaya dünyamı bir çiçekle."

(F.H. Dağlarca)

Yukarıdaki dizede şair, gerçekliği nasıl değiştirmiştir?(5p)

15. *Şu dağlar olmasaydı*

Çiçeği solmasaydı

Ölüm Allah'ın emri

Ayrılık olmasaydı

Yukarıdaki şiirin nazım şekli(nazım biçimi) aşağıdakilerden hangisidir?(5p)

A)mani B)koşma C)semai D)şarkı E)rubai

EK 3. Giriş Yazısı Ve Öncüller

Sevgili öğrenciler,

Bu çalışma "Mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile Anadolu liselerinin dokuzuncu sınıf Türk edebiyatı dersi şiir inceleme yöntemi konusu hedeflerine ulaşma düzeylerinin karşılaştırılması" amacıyla yapılmaktadır.

Sorulara yanıt verme süreniz 30 dakikadır. Araştırma sırasında sizden alınan bilgiler gizli tutulacak ve toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır. Soruların hepsine yanıt vermenizi rica eder, öğrenim hayatınızda başarılar dilerim.

Hülya Kübra GÜRSOY

Cinsiyetiniz:

☐ Kız ☐ Erkek

Lise Türünüz:

☐ Anadolu Lisesi

☐ Mesleki ve Teknik Anadolu lisesi

Türk Edebiyatı dersini seviyor musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

Şiirle ilginiz hangi düzeydedir?

☐ Yazma

☐ Okuma

☐ Dinleme

☐ İlgim yok

Türk Edebiyatı dersine hangi kaynaktan çalışıyorsunuz? (Birden fazla ise diğerlerini de işaretleyiniz.)

☐ Ders kitabından

☐ Yardımcı kaynaklardan

☐ İnternet sitelerinden

☐ Diğer: .....(Lütfen yazınız.)

☐ Derse hiç çalışmıyorum.

Türk Edebiyatı dersinden birinci dönem sonunda aldığınız puan;

☐ 0- 50 arası

☐ 50-70 arası

☐ 70-85 arası

☐ 85-100 arası

Liseyi bitirdikten sonraki planınız (eğitsel-mesleki):

☐ Üniversiteye gitmek

☐ İşe girmek

☐ Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek

☐ Hiçbir planım yok

☐ Diğer: .....
(Lütfen yazınız.)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : GÜRSOY, Hülya Kübra
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 01/05/1985
Medeni hali : Evli
Telefon : 0 505 664 11 11
Faks : 0 (312) 295 38 76
e-mail : hulyacarpadan@hotmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Marmara Üniversitesi / TDE Öğretmenliği	2008
Lise	Bayburt Anadolu Öğretmen Lisesi	2003

İş Deneyimi

Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
6	Milli Eğitim Bakanlığı	Öğretmen

Yabancı Dil

İngilizce

GAZİ GELECEKTİR..